

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце

А.В. Данільчанга

27.07

(дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № УД- 805 / вуч.

МОВА І СТЫЛЬ СРОДКАЎ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ

Вучэбная праграма ўстанова вышэйшай адукацыі

па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасцей:

1-23 01 07 Інфармацыя і камунікацыя,

1-23 01 08 Журналістыка (па напрамках),

1-23 01 09 Журналістыка міжнародная

2015 г.

Вучэбная праграма складзена на падставе тыпавой вучэбнай праграмы «Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі» № ТД-Е/51/тып., зацверджанай 10.03.2013 г., і вучэбных планаў № Е 23-190/вуч. ад 30.05.2013 г.; № Е 23-191/вуч. ад 30.05.2013 г.; № Е 23-192/вуч. ад 30.05.2013 г.; № Е 23-193/вуч. ад 30.05.2013 г.; № Е 23-194/вуч. ад 30.05.2013 г.; № Е 23-195/вуч. ад 30.05.2013 г.; № Е 23-196/вуч. ад 30.05.2013 г.; № Е 23ин-200/вуч. ад 30.05.2013 г.; № Е 23-258/вуч. ад 30.05.2014 г.; № Е 23з-204/вуч. ад 30.05.2013 г.

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Г. А. Гваздовіч, дацэнт кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

А. А. Рудэнка, дацэнт кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта;

В. А. Горбач, дацэнт кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

С. К. Берднік, дацэнт кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Л. А. Сачанка, дацэнт кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай стылістыкі і літаратурнага рэдагавання Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пракакол № 10 ад 26.05.2015 г.);

Навукова-метадычным Саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пракакол № 6 ад 29.06.2015 г.)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Характарыстыка вучэбнай дысцыпліны. Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі вывучаецца ў функцыянальным аспекце, з прыцягненнем элементаў камунікатыўнага аналізу тэкстаў СМІ, ілюстрацый і прыкладаў рэалізацыі моўных катэгорый на падставе сістэмнага падыходу да існавання і развіцця маўлення. Сінхроннае вывучэнне падмацоўваецца, абгрунтоўваецца дыяхроннымі назіраннямі, што садзейнічае пранікненню і ўсвядомленаму разуменню моўнай з’явы, а таксама адцяняе гістарычныя асаблівасці станаўлення, фарміравання і развіцця беларускай мовы. Дысцыпліна складаецца з двух модуляў: “Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)” і “Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (рускомоўныя тэксты СМК)”, выкладанне якіх вядзецца паралельна на беларускай і рускай мовах. Вучэбная дысцыпліна ўваходзіць у цыкл спецыяльных дысцыплін.

Роля і месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста. Падрыхтоўка журналісцкіх кадраў з універсітэцкай адукацыяй прадугледжвае фарміраванне маўленчай кампетэнтнасці носбіта мовы, арыентаванай на літаратурную апрацоўку тэкстаў, вытворчасць іх у адпаведнасці з камунікатыўнай зададзенасцю і жанравай спецыфікай. Валоданне мовай разглядаецца як важны складнік журналісцкай дзейнасці, базай для лінгвістычнай арганізацыі літаратурнага твора, што непасрэдным чынам звязана з развіццём і ўдасканаленнем прафесійнага майстэрства.

Сувязі вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі вучэбнага плана. У працэсе вывучэння мовы і стылю СМК даюцца першапачатковыя звесткі пра лінгвістыку тэксту, на базе ўласных студэнцкіх публікацый і радыё-, тэлевыступленняў праводзяцца экстраарфаграфічныя (арфаэпічныя) і лексіка-граматычныя каментарыі пабудовы тэксту, вядзецца мэтанакіраваная падрыхтоўка да ўспрымання курса стылістыкі, закладваецца навукова-практычная база да тэорыі, метадыкі і практыкі рэдагавання, усвядомленага вывучэння медыярыторыкі. Вучэбная дысцыпліна мае трывалыя міжпрадметныя сувязі з дысцыплінамі “Сучасная беларуская мова” і “Рэдагаванне”. У сітуацыі беларуска-рускага білінгвізму тэарэтычны і практычны матэрыял падаецца ў кан- і дывергентным суаднесенні з сучаснай рускай мовай.

Мэты і задачы вучэбнай дысцыпліны. Асноўнай мэтай дысцыпліны з’яўляецца стварэнне ў студэнта цэласнага сістэмнага ўяўлення аб функцыянаванні мовы ў яе стылявых разнавіднасцях, аб магчымасцях выкарыстання розных моўных сродкаў для максімальна поўнага здавальнення камунікатыўных патрэб журналіста як аўтара і рэдактара. Для дасягнення ўказанай мэты вырашаюцца наступныя задачы:

вывучыць сучасную беларускую літаратурную мову ў яе функцыянальна-стылявых разнавіднасцях, выявіць стылістычныя нормы і асаблівасці стварэння тэкстаў рознай жанравай прыналежнасці;

раскрыць функцыянальныя і экспрэсіўныя магчымасці выкарыстання лексічных, лексіка-фразеалагічных і граматычных адзінак у рамках кантэксту і цэлага тэксту;

разгледзець стылістычныя асаблівасці публіцыстычных жанраў;

вывучыць асноўныя вобразна-выразныя сродкі;

вызначыць розныя віды стылістычных памылак.

Патрабаванні да асваення вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з адукацыйным стандартам.

ведаць:

- асаблівасці функцыянавання беларускай і рускай моў у сродках масавай камунікацыі;
- базавыя звесткі пра непарыўную сувязь паміж моўнымі заканамернасцямі і захаваннем імператыўных / дыспазітыўных норм арфаграфіі, арфаэпіі, лексікі, словаўтварэння і граматыкі;
- функцыянальна-стылістычныя разнавіднасці сучаснай літаратурнай мовы, стылістычныя нормы і асаблівасці стварэння тэкстаў розных жанраў;
- метады і прыёмы лінгвістычнага (фанетычнага, лексічнага, словаўтваральнага, марфалагічнага, сінтаксічнага, стылістычнага) аналізу з мэтай выяўлення асноўных тэкстаўтваральных фактараў пабудовы журналісцкага і PR-тэкстаў матэрыялу;

умець:

- дыферэнцыраваць лексіка-граматычныя асаблівасці пабудовы тэкстаў СМК з мэтай вызначэння іх характарыстыкі з пазіцый нарматыўнасці выкарыстання;
- вылучаць ды- і канвергентнасць беларускай і рускай моў, умець супастаўляць іх і даваць ім тыпалагічную характарыстыку;
- правільна тлумачыць семантычны змест і стылістычную інфармацыю, заключаную ў лексічных і граматычных адзінках, марфалагічных формах;
- ствараць разнажанравыя публіцыстычныя тэксты і аналізаваць іх з гледжання лінгвастылістычнай арганізацыі;

валодаць:

- метадыкай лінгвастылістычнага аналізу разнажанравых тэкстаў СМК;
- спосабамі і прыёмамі вызначэння стылістычна маркіраваных моўных адзінак в тэкстах СМК і навыкамі іх замены;
- навыкамі ў сферы прафесійнай дзейнасці па лінгвастылістычнай арганізацыі журналісцкіх тэкстаў.

У адпаведнасці з вучэбнымі планамі на вывучэнне дысцыпліны “Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі” адведзена наступная колькасць гадзін:

Вочная форма навучання

I курс

292 гадзіны (146 гадзін у I семестры, 146 гадзін у II семестры), з іх аўдыторных 138 гадзін (I семестр – 70 гадзін: 16 гадзін – лекцыі, 54 гадзіны – практычныя заняткі; II семестр – 68 гадзін: 16 гадзін – лекцыі, 52 гадзіны – практычныя заняткі).

II курс

148 гадзін (148 гадзін у I семестры), з іх аўдыторных 72 гадзіны: 16 гадзін – лекцыі, 56 гадзін – практычныя заняткі).

Форма кантролю ведаў па дысцыпліне на вочнай форме навучання – экзамен у I, II і III семестрах.

Завочная форма навучання*I курс*

146 гадзін (30 гадзін на ўстановачнай сесіі, 50 гадзін у I семестры, 66 гадзін у II семестры), з іх аўдыторных 24 гадзіны (установачная сесія – 4 гадзіны: 4 гадзіны – лекцыі; I семестр – 8 гадзін: 8 гадзін – практычныя заняткі; II семестр – 12 гадзін: 12 гадзін – практычныя заняткі).

II курс

146 гадзін (60 гадзін у I семестры, 86 гадзін у II семестры), з іх аўдыторных 16 гадзін (I семестр – 8 гадзін: 4 гадзіны – лекцыі, 4 гадзіны – практычныя заняткі; II семестр – 8 гадзін: 8 гадзін – практычныя заняткі).

III курс

148 гадзін (148 гадзін у I семестры), з іх аўдыторных 12 гадзін (4 гадзіны – лекцыі; 8 гадзін – практычныя заняткі).

Форма кантролю ведаў па дысцыпліне на завочнай форме навучання – экзамен у II, IV і V семестрах.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Модуль I “Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)”

1. Уводзіны

Медыялінгвістыка (мова і стыль СМІ) як філалагічная дысцыпліна. Папярэднікі сучаснай стылістыкі – антычныя тэорыі мовы і стылю, антычныя, расійскія, беларускія і заходнееўрапейскія рыторыкі. Гісторыя стылістычных вучэнняў.

Змест і задачы дысцыпліны “Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі”. Функцыянаванне моўных і маўленчых сродкаў як галоўны аспект вывучэння стылістыкі. Паняцце аб стылістыцы мовы, стылістыцы маўлення і стылістыцы мастацкай літаратуры.

Сучасны стан медыястылістыкі як навукі. Найважнейшыя напрамкі ў сучасным мовазнаўстве і стылістыцы. Камунікатыўны аспект вывучэння мовы СМК. Прагматычны аспект вывучэння мовы СМК. Размежаванне мовы і маўлення. Структура і класіфікацыя маўленчых актаў. Віды выказванняў, іх інтэрпрэтацыя. Сацыяльныя і сацыяльна-псіхалагічныя функцыі маўленчых зносін пры дапамозе СМК.

Сацыялінгвістычны аспект вывучэння мовы СМК. Сацыяльная дыферэнцыяцыя мовы. Мова і культура. Мова і палітыка. Мова і ўлада. Праблемы моўнай палітыкі.

Медыялінгвістыка як навуковая і прыкладная дысцыпліна, што вывучае: а) функцыянаванне слоў, словазлучэнняў, сказаў, абзацаў, праявітых строф (складаных сінтаксічных цэлых) і цэлых завершаных тэкстаў; б) функцыянальныя стылі, якія складаюць стылістычную структуру літаратурнай мовы; в) маўленне як увасабленне мовы, яго структура, тыпы і віды, маўленчыя адзінкі і жанравыя формы; г) ацэньвае моўныя варыянты; д) вызначае найбольш мэтазгоднае выкарыстанне сродкаў мовы ў адпаведнасці са зместам тэксту, яго жанрам і прызначэннем.

“Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі” і сумежныя дысцыпліны: сучасная беларуская і руская мовы, функцыянальная стылістыка, лінгвістыка тэксту, літаратурнае рэдагаванне, дыскурсны аналіз СМІ.

Паняцце нормы як адно з найважнейшых у стылістыцы маўлення. Абавязковасць моўных нормаў. Норма моўная і функцыянальна-стылёвая. Варыятыўнасць нормы. Парушэнне нормы як стылістычная памылка і свядомае адхіленне ад нормы як стылістычны прыём.

Роля стылістыкі ў павышэнні моўнай культуры журналістаў, у выхаванні моўнага густу грамадства, ва ўмацаванні маўленчых норм.

Класіфікацыя моў. Паходжанне і развіццё моў. Мовы свету і іх класіфікацыя. Генеалагічная класіфікацыя моў. Марфалагічная класіфікацыя моў. Генетычная і тыпалагічная характарыстыка беларускай мовы. Параўнальна-гістарычны метады.

2. Фанетыка. Функцыянальная характарыстыка гукаў

2.1. Мэты і задачы вывучэння фанетыкі (сінхронная, дыяхронная, агульная,

супастаўляльная). Размежаванне паняццяў вусная форма існавання мовы і пісьмовая. Спантаннасць, незваротнасць, шматканальнасць як формы існавання вуснай мовы. Структура камунікатыўнага акта. Значэнне гукавой абалонкі маўлення. Сегментныя і суперсегментныя фанетычныя адзінкі. Азначэнне гука. Чатырохаспектны разгляд гука: акустычны, артыкуляцыйны, перцэптыўны, функцыянальны. Ці мае гук значэнне? Утварэнне гукаў.

2.2. *Акустычная фанетыка. Артыкуляцыйная фанетыка. Перцэптыўная фанетыка.* Акустычныя ўласцівасці гукаў маўлення. Частата ваганняў і вышыня гукаў. Сіла і гучнасць гука. Спектр гука і тэмбр. Метады акустычных даследаванняў. Артыкуляцыйная характарыстыка гукаў маўлення. Маўленчы апарат: актыўныя і пасіўныя органы. Фазы артыкуляцыі. Метады артыкуляцыйных даследаванняў. Уплывовыя фактары на ўспрыманне маўлення. Перцэптыўныя эталоны. Метады перцэптыўных даследаванняў. Гукавы сімвалізм.

2.3. *Артыкуляцыйна-акустычная класіфікацыя гукаў:* паводле ўдзелу голасу і шуму, спосабу і месца ўтварэння, палатальнасці. Класіфікацыя галосных гукаў. Класіфікацыя зычных гукаў. Асаблівасці вымаўлення безэквівалентных у дачыненні да рускай мовы гукаў. Фанетычныя законы (закон недысімілятыўнага акання, асіміляцыя, дысіміляцыя) і іншыя фанетычныя працэсы (дыярэза, пратэза, эпентэза, метатэза, гаплалогія). Фанетычная і фанематычная транскрыпцыя. Фанетычныя чаргаванні гукаў: галосных, зычных; гістарычныя і пазіцыйныя. Пазіцыйныя чаргаванні гукаў як вынік фанетычных працэсаў. Асаблівасці сінтагматыкі гукаў беларускай мовы.

2.4. *Фаналогія.* Гукі маўлення і гукі мовы. Паняцце пра фанему. Сінтагматычная характарыстыка галосных і зычных (спалучальнасць галоснага і зычнага, галоснага і галоснага). Дыферэнцыяльныя і інтэгральныя прыметы фанем і гукаў. Архіфанема. Гіперфанема. Сістэма фанем. Нейтралізацыя галосных фанем у слабых пазіцыях (у параўнанні з рускай мовай). Формула акання. Фаналагічныя школы.

3. Складападзел

Склад як фанетычная адзінка. Тэорыі складу: экспіраторная, санорная, мускульнага напружання. Складовыя і нескладовыя гукі. Характарыстыка складоў. Структура беларускага націску (слабае прымыканне, тэндэнцыя да адкрытага і прыкрытага складу). Аналіз складовай структуры слова. Прынцыпы складападзелу. Закон узрастаючай гучнасці. Фанетычны, графічны складападзелы і іх адрозненне ад марфемнага падзелу слоў. Перанос слова паводле новай рэдакцыі “Правіл беларускай арфаграфіі і пунктуацыі”.

4. Прасодыка

Роля націску і інтанацыі ў арганізацыі маўленчай плыні. Фанетычная прырода націску. Розныя тыпы націску. Месца націску ў слове. Нерухомы і рухомы формаўтваральны націск. Клітыкі. Фразавы, сінтагменны, лагічны націск. Аналіз націску ў тэксе. Інтанацыя. Фанетычнае члянэнне маўлення. Танальныя сродкі інтанацыі. Тэмбравыя сродкі інтанацыі. Функцыя інтанацыі. Асноўныя тыпы інтанацыйных канструкцый у беларускай мове. Інтанацыйная сінанімія.

5. Арфаэпія

Стылі літаратурнага вымаўлення. Арфаэпічная норма. Беларускае вымаўленне ў гістарычным развіцці. Асноўныя нормы сучаснага беларускага вымаўлення: галосныя націскныя і ненаціскныя, зычныя ў моцных і слабых пазіцыях, гукі на стыку слоў. Вымаўленне галосных. Нормы літаратурнага вымаўлення зычных і спалучэнняў зычных, некаторых граматычных формаў. Арфаэпічная норма і культура маўлення. Прычыны і крыніцы адхіленняў ад літаратурнага вымаўлення. Вымаўленне на тэлебачанні і на радыё. Інтэрферэнтныя з’явы ў вымаўленні і шляхі іх пераадолення. Дэфекты вымаўлення. Прафесійныя “хваробы” ў аўдыёвізуальных СМІ: “каша ў роце”, празмерная лабіялізаванасць, дзеканне/цеканне. Арфаэпічны аналіз тэксту.

6. Графіка

Узнікненне пісьма. Этапы развіцця пісьма. Піктаграфічнае, ідэаграфічнае і фонаграфічнае пісьмо. Звесткі з гісторыі графікі. Фарміраванне беларускай графікі. Гук і літара. Развіццё асноўных алфавітаў. Славянскія алфавіты. Сучасны беларускі алфавіт. “Лацінка” і кірыліца, кітабы. Матэматычная формула складу эканомнага алфавіта. Прынцыпы беларускай графікі. Графіка і алфавіт. Графіка-арфаграфічная цэласнасць паняццяў “фаналогія – графіка – арфаграфія”. Графічны аналіз слова.

7. Арфаграфія

Сінхроннае і дыяхроннае вывучэнне беларускай арфаграфіі. Гісторыя станаўлення. Уплыў экстралінгвістычных фактараў на беларускую арфаграфію. Адаптацыя правапісу да сацыяльна-эканамічных зрухаў у грамадстве (сістэмнасць – асістэмнасць). Асноўныя прынцыпы (напісанні) сучаснай беларускай арфаграфіі. Суадносіны фанетычнага і марфалагічнага прынцыпаў у беларускай арфаграфіі. Рэфармаванне правапісу (кансерватызм і памкненне да арфаграфічных змен). Рэформа правапісу 1933-га года. Удакладненні правапісу (Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. Мн.: Весці АН БССР, 1959г.). Навуковая канферэнцыя “Праблемы беларускага правапісу” (19-20 лістапада, 1992г.). Абагульненне навуковай літаратуры, рэкамендацыі па выкарыстанні крыніцазнаўчых і лексікаграфічных прац. Тэарэтычны аспект вывучэння арфаграфіі (дыскусіі і заканадаўчае прызнанне). Закон “Аб Правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” (2008г.). Асноўныя ўдакладненні і змены ў новай рэдакцыі “Правіл”.

Графічныя скарачэнні. Арфаграфічны аналіз слова.

8. Лексічная і фразеалагічная стылістыка

Слова як асноўная адзінка мовы. Слова і паняцце. Прадметна-лагічнае і асацыятыўнае значэнне слова. Граматычная аформленасць слова. Слова і кантэкст. Аб’ём і змест паняцця, выражанага словам. Функцыянальна-стылістычная і эмацыянальна-экспрэсіўная афарбоўка слова.

Агульная стылістычная характарыстыка лексікі сучаснай літаратурнай мовы. Лексіка навуковая і тэхнічная. Лексіка газетна-публіцыстычная. Лексіка дзелавой перапіскі і афіцыйных дакументаў. Лексіка бытавая, прастамоўная, дыялектная і экзатычная. Слова ўрачыстай лексікі і рытарычныя. Слова ласкавыя

і пяшчотныя. Словы іранічныя, пагардлівыя і зневажальныя. Словы жартаўлівыя і фамільярныя. Словы неадабральныя, вульгарныя, грубыя і лаянкавыя. Формы суб'ектыўнай ацэнкі. Эўфемізмы і дысфемізмы.

Стылістычнае выкарыстанне сінонімаў, перыфразы, амонімаў, паронімаў і антонімаў.

Сінонімы як сродак удакладнення паняцця. Скрытае і адкрытае выкарыстанне сінонімаў. Ідэаграфічныя і стылістычныя сінонімы. Кантэкстуальныя сінонімы. Прыёмы выбару і ацэнкі сінонімаў. Градацыя, паўтарэнне слоў, ампліфікацыя як стылістычныя прыёмы. Стылістычныя функцыі сінонімаў.

Прынцыпы і прыёмы замены слоў перыфразамі.

Выкарыстанне амонімаў у стылістычных мэтах. Каламбур. Прыёмы ліквідацыі двухсэнсоўнасці пры няўдалым выкарыстанні амонімаў, шматзначных слоў і паронімаў.

Стылістычныя эфекты, заснаваныя на выкарыстанні паронімаў. Паранамазія.

Стылістычнае выкарыстанне антонімаў. Антытэза.

Ацэнка і сфера выкарыстання неалагізмаў. Неалагізмы лексічныя і семантычныя. Неалагізмы агульнамоўныя і індывідуальна-аўтарскія. Аказіянальныя словы.

Архаізмы і гістарызмы. Іх выкарыстанне ў розных стылях і жанрах маўлення.

Запозычаныя словы, іх стылістычнае выкарыстанне. Дыялектызмы ў мастацкай літаратуры і публіцыстыцы. Тэрміны і прафесіяналізмы. Жарганізмы і аргатызмы.

Стылістычная характарыстыка фразеалагічных сродкаў мовы. Крыніцы фразеалогіі, якія замацаваліся ў літаратурнай мове. Стылістычная класіфікацыя фразеалагізмаў. Фразеалагізмы міжстылявыя, размоўна-бытавыя і кніжныя. Сінанімія фразеалагізмаў. Стылістычныя функцыі фразеалагізмаў.

Прыказкі і прымаўкі. Крылатыя словы і афарызмы. Стылістычнае выкарыстанне фразеалагічных сродкаў мовы ў мастацкай літаратуры і публіцыстыцы. Памылкі ў выкарыстанні фразеалагічных адзінак.

Слова і вобраз. Вобразнасць мовы як катэгорыя эстэтычная і як катэгорыя лінгвістычная. Пераноснае ўжыванне слова як асноўная крыніца фарміравання вобразных сродкаў мовы. Катэгорыя імпліцытнасці ў тропях. Традыцыйныя сродкі слоўнай вобразнасці – тропы. Метафара. Метанімія. Сінекдаха. Параўнанне. Эпітэт. Аксюмаран. Гіпербала і літота. Наменклатура тропаў у антычнасць.

Тыповыя памылкі ў словаўжыванні. Недакладнае ўжыванне слова. Недапушчальныя спалучэнні слоў. Ужыванне слова без уліку кантэксту. Памылкі ў стылістычнай ацэнцы слова. Ужыванне рознастылёвай лексікі. Стылістычныя “змяшэнні”. Канцылярызмы і моўныя штампы. Плеаназмы і іх віды. Таўталогія. Скажэнне фразеалагічных адзінак. Кантамінацыя.

9. Граматычная і марфалагічная стылістыка

9.1. *Сутнасць граматыкі. Граматычныя значэнне, катэгорыя, форма.*

Сувязь граматыкі з фанетыкай і лексікалогіяй. Граматычныя значэнне, катэгорыя, форма. Сродкі і спосабы выражэння граматычных формаў. Беларуская граматыка: праблемы нарматыўнасці ў СМІ.

9.2. *Парадыгматычныя здольнасці і сінтагматычнае размяшчэнне марфалагічных форм.* Класіфікацыйныя ўласцівасці часцін мовы. Часціны мовы як лексіка-граматычныя класы слоў, прынцыпы аб'яднання. Сістэма часцін мовы. Знамянальныя і незнамянальныя словы. Пераходнасць у сістэме часцін мовы і з'ява сінкрэтызму. Марфалагічная стратыфікацыя публіцыстычнага тэксту. Рост аналітызму ў марфалогіі сучаснай беларускай мовы. Марфалагічны аналіз.

9.3. *Назоўнік.* Функцыянальная характарыстыка назоўніка. Семантычны аб'ём назоўніка. Дамінаванне назоўнікавых канструкцый у тэкстах СМІ: прычыны і вынікі. Аддзяслёныя назоўнікі і нормы ўжывання іх у публіцыстычным тэксце. Марфалагічныя прыметы назоўніка і сінтаксічная роля ў сказе. Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў (агульныя і ўласныя, канкрэтныя і абстрактныя, адушаўленыя і неадушаўленыя, асабовыя, зборныя, рэчыўныя), марфалагічная залежнасць ад семантыкі слова. Асноўныя граматычныя катэгорыі назоўнікаў. Прынцыпы класіфікацыі назоўнікаў па радах. Род марфалагічна нязменных назоўнікаў. Разыходжанні ў граматычным родзе некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах. Катэгорыя ліку. Назоўнікі з суадноснымі формамі ліку. Назоўнікі *singularia tantum* і *pluralia tantum*. Асаблівасці выражэння катэгорыі ліку ва ўласных назоўніках, у групах рэчыўных, зборных і абстрактных назоўнікаў. Несупадзенне ў граматычным ліку некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах. Катэгорыя склонаў. Значэнні склонаў, выражэнне іх у тэксце. Рэшткі формы клічнага склонаў. Тыпы скланення назоўнікаў. Варыянтнасць канчаткаў у склонавай сістэме назоўнікаў і іх характарыстыка. Словаўтваральнае значэнне некаторых склонавых канчаткаў. Рознаскланяльныя і нескланяльныя назоўнікі. Субстантывацыя. Праблемы кадыфікацыі склонавых канчаткаў назоўнікаў у беларускай мове. Цяжкія выпадкі ўжывання канчаткаў назоўнікаў. Стылістычныя асаблівасці назоўніка. Выкарыстанне рэчыўных, зборных, канкрэтных і абстрактных назоўнікаў. Антанамасія. Уласныя і агульныя імёны. Стылістычнае выкарыстанне роду назоўніка. Некаторыя семантыка-стылістычныя асаблівасці дублетных склонавых форм. Стылістычныя асаблівасці ўжывання ліку назоўніка. Стылістычныя асаблівасці словаўтваральных сродкаў назоўніка. Аддзяслёныя назоўнікі ў публіцыстычным стылі.

9.4. *Прыметнік.* Функцыянальная характарыстыка прыметніка. Асноўныя катэгарыяльныя значэнні і лексіка-граматычныя разрады. Якасныя, адносныя і прыналежныя прыметнікі, іх значэнне, граматычныя формы і ўзаемапранікненні. Поўныя, кароткія і сцягнутыя (усечаныя) формы, шляхі іх распазнавання. Ступені параўнання якасных прыметнікаў. Сінтэтычныя і аналітычныя формы ступеней параўнання. Суплетывізм. Формы элятыва ў беларускай і рускай мовах. Кампаратыў і суперлятыў. Адносныя прыметнікі. Функцыянальныя асаблівасці, сінаніміка прыналежных прыметнікаў і роднага прыналежнасці. Формы ацэнкі прыметнікаў. Скланенне прыметнікаў. Варыянтнасць некаторых склонавых канчаткаў прыметнікаў. Ад'ектывацыя. Агульныя асаблівасці стылістычнага

выкарыстання прыметнікаў. Поўная і кароткая формы прыметнікаў. Прыметнікі з суфіксамі ацэнкі. Ступені параўнання прыметнікаў і іх стылістычныя асаблівасці. Якасныя і адносныя прыметнікі ў беларускай мове. Сінанімія прыметнікаў і назоўнікаў ва ўскосных склонах.

9.5. *Лічэбнік. Займеннік.* Функцыянальная характарыстыка лічэбніка. Разрады лічэбнікаў па значэнні і структуры. Колькасныя лічэбнікі і іх групы. Дробавыя лічэбнікі. Зборныя лічэбнікі. Сінтаксічная спалучальнасць лічэбнікаў з назоўнікамі. Парадкавыя лічэбнікі. Лічбы як сродак выражэння колькасных значэнняў. Скланенне лічэбнікаў. Тыповыя памылкі ва ўжыванні. Абазначэнне прыблізнай і няпэўнай колькасці. Займеннік. Функцыянальная характарыстыка займенніка. Своеасаблівасць значэння і функцыі займеннікаў. Разрады займеннікаў па значэнні і па суадносінах з іншымі часцінамі мовы. Асаблівасці скланення займеннікаў розных разрадаў. Займеннік як сродак лагічнай і сінтаксічнай арганізацыі тэксту. Стылістычнае выкарыстанне займеннікаў. Роля займенніка ў кантэксце. Стылістычныя асаблівасці асабовых займеннікаў. Сінанімія іншых разрадаў займеннікаў. Пропуск асабовых займеннікаў як стылістычны прыём. Зборныя і колькасныя лічэбнікі як сінонімы Сінанімія колькасна-іменных словазлучэнняў. Стылістычная характарыстыка варыянтных форм лічэбнікаў. Выпадкі няўдалага ўтварэння і ўжывання форм лічэбнікаў.

9.6. *Дзеяслоў і яго формы. Прыслоўе* Функцыянальная характарыстыка дзеяслова. Катэгарыяльныя значэнні дзеяслова. Неазначальная форма дзеяслова (інфінітыў), яе ўтварэнне, граматычнае значэнне, марфалагічныя прыметы і сінтаксічныя функцыі. Асновы дзеяслова: інфінітыва і цяперашняга (будучага простага). Прадуктыўныя і непрадуктыўныя класы дзеясловаў. Пераходныя і непераходныя, зваротныя і незваротныя дзеясловы. Катэгорыя стану. Асаблівасці граматычнага выражэння катэгорыі незалежнага, залежнага і зваротна-сярэдняга стану. Сінаніміка стану дзеяслова. Катэгорыя трывання, граматычныя значэнні закончанага і незакончанага трывання, спосабы ўтварэння. Катэгорыя ладу. Значэнне, формы і ўтварэнне абвеснага, загаднага і ўмоўнага ладу. Сінаніміка ладу дзеяслова. Катэгорыя часу. Значэнне і формы дзеясловаў цяперашняга, прошлага і будучага часу. Спецыфіка роду і ліку дзеясловаў. Сінаніміка часу дзеяслова. Катэгорыя асобы дзеяслова, граматычнае значэнне, выражэнне і ўжыванне. Безасабовыя дзеясловы. Спражэнне дзеясловаў. Рознаспрагальныя дзеясловы. Праблема збалансаванасці дзеяслова і назоўніка ў публіцыстычным тэксце (аказіянальнае ўтварэнне адназоўнікавых дзеясловаў у інтэрнэт-выданнях і іншых СМІ). Вобразна-экспрэсіўныя якасці дзеяслова. Сінанімія граматычных форм дзеяслова. Сінанімія форм часу. Сінанімія форм трывання. Сінанімія форм ладу. Дзеепрыметнік. Асаблівасці праяўлення дзеяслоўных катэгорый стану, часу і трывання ў дзеепрыметніку. Прадуктыўнасць і непрадуктыўнасць існавання ў беларускай мове некаторых дзеепрыметнікавых формаў (у параўнанні з рускай мовай). Сродкі сінанімічнай замены дзеепрыметнікаў. Ад'ектывацыя дзеепрыметнікаў. Дзеепрыслоўе. Граматычныя катэгорыі дзеепрыслоўяў. Асаблівасці функцыянавання дзеепрыслоўяў. Адвербіялізацыя дзеепрыслоўяў. Марфалагічныя прыметы і сінтаксічная роля прыслоўяў. Разрады прыслоўяў паводле значэння. Ступені параўнання якасных прыслоўяў і іх утварэнне. Формы

прыслоўяў са значэннем ацэнкі і меры якасці. Спосабы ўтварэння прыслоўяў: прадуктыўнасць – непрадуктыўнасць. Тэкстаўтваральная (інфармацыйная, ацэначная) роля прыслоўяў у тэкстах розных стыляў. Словы катэгорыі стану (безасабова-прэдыкатыўныя словы). Функцыянальная характарыстыка, суадноснасць з рознымі часцінамі мовы. Гісторыя вылучэння ў самастойную часціну мовы. Граматычныя і стылістычныя асаблівасці мадальных слоў як самастойнай часціны мовы. Словаўтваральная і семантычная сувязі мадальных слоў з іншымі часцінамі мовы. Сінтаксічная аснова выдзялення мадальных слоў у асобную групу. Разрады па значэнні, суадноснасць з рознымі часцінамі мовы.

9.7. *Службовыя часціны мовы.* Значэнні і функцыі службовых часцін мовы. Функцыянальная характарыстыка прыназоўніка. Разрады прыназоўнікаў. Ужыванне прыназоўнікаў з ускоснымі склонамі назоўнікаў. Асноўныя значэнні прыназоўнікаў. Некаторыя асаблівасці ва ўжыванні прыназоўнікаў. Пераход іншых часцін мовы ў прыназоўнікі (узмацненне аглутынатыўнага сродку). Функцыянальная характарыстыка злучнікаў. Семантычныя і граматычныя прыметы злучнікаў. Класіфікацыя злучнікаў паводле паходжання, складу, спосабу ўжывання і функцыянальнага значэння. Злучальныя словы, адрозненне іх ад злучнікаў. Часціцы. Семантычная і граматычная характарыстыкі часціц. Разрады часціц паводле функцыянальнага значэння і марфалагічнага складу. Пераход у часціцы іншых часцін мовы. Функцыянальная характарыстыка выклічнікаў і гукаперайманняў. Размежаванне выклічнікаў і гукаперайманняў. Функцыя выклічнікаў і гукаперайманняў. Аказіянальная субстантывацыя і вербалізацыя выклічнікаў.

10. Стылістычная сістэма літаратурнай мовы

Функцыянальны стыль як адна з асноўных катэгорый стылістыкі. Паняцце аб функцыянальным стылі. Агульная характарыстыка функцыянальных стыляў: канструктыўны прынцып, вобразнасць, стандарт і экспрэсія, тэорыя газетнай штампаванасці, індывідуальнасць. Прынцыпы класіфікацыі функцыянальных стыляў. Сістэма стыляў сучаснай літаратурнай мовы. Пытанне аб іерархіі стыляў. Узаемадзеянне функцыянальных стыляў. Паняцце аб стылявой норме і стылёвым эстэтычным ідэале.

10.1. *Навуковы стыль.* Навуковы стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы, што абслугоўвае галіну навукі, тэхнікі, вытворчасці. Асноўная функцыя навуковага стылю. Разнавіднасці навуковага стылю і яго жанры. Асаблівасці стылю навуковага выкладу: дакладнасць і аб'ектыўнасць перадачы інфармацыі, лагічная паслядоўнасць і абагульненасць выкладу, адназначнасць, сцісласць выказвання пры захаванні насычанасці зместу і г.д. Моўныя асаблівасці навуковага стылю. Шырокае выкарыстанне тэрміналагічнай, абстрактнай, агульнанавуковай лексікі. Тэрмін як стылеўтваральная прымета навуковага стылю. Выкарыстанне эмацыянальна-экспрэсіўных і вобразных сродкаў мовы і іх спецыфіка ў навуковым стылі. Фразеалогія навуковага маўлення. Марфалагічныя асаблівасці стылю. Іменны характар навуковага стылю. Сінтаксічныя асаблівасці навуковага стылю. Складаныя сказы і ўскладнёныя сінтаксічныя канструкцыі з разгорнутай і ўпарадкаванай сувяззю паміж асобнымі часткамі выказвання.

Асаблівасці стылю навукова-папулярнага выкладу. Выкарыстанне элементаў навуковага стылю ў іншых функцыянальных стылях.

10.2. *Афіцыйна-справавы стыль*. Афіцыйна-справавы стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы, што абслугоўвае афіцыйна-справавыя адносіны паміж людзьмі, установамі, краінамі, паміж грамадзянамі і дзяржавай. Асноўная функцыя афіцыйна-справавога стылю. Разнавіднасці афіцыйнага стылю і яго жанры. Асаблівасці афіцыйна-справавога выкладу: стандартнае размяшчэнне матэрыялу ў пэўнай лагічнай паслядоўнасці, дакладнасць фармулёвак, склад абавязковых элементаў афармлення дакумента, ужыванне ўласцівых гэтаму стылю клішэ, апавядальны характар, сцісласць, кампактнасць, эканомнае выкарыстанне моўных сродкаў, слабая індывідуальнасць стылю. Моўныя асаблівасці афіцыйна-справавога стылю. Наяўнасць спецыфічнай лексікі і фразеалогіі, характэрнай для афіцыйна-справавога стылю. Тэрміналогія, наменклатурныя найменні, складанаскарочаныя словы, абрэвіятуры. Паняцце канцылярызма. Шырокае выкарыстанне канструкцый з аддзеяслоўнымі назоўнікамі, сказаў з адыменнымі прыназоўнікамі, складаных сказаў. Выкарыстанне элементаў афіцыйна-справавога стылю ў іншых функцыянальных стылях.

10.3. *Гутарковы (размоўны) стыль*. Гутарковы стыль (гутарковае маўленне) як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы. Асноўная функцыя гутарковага стылю. Разнавіднасці гутарковага стылю. Адносіны да літаратурнай нормы. Умовы функцыявання гутарковага стылю: неафіцыйнасць і натуральнасць зносін, непасрэдны ўдзел суразмоўцаў у маўленні, непадрыхтаванасць маўлення, яго аўтаматызм, адсутнасць папярэдняга адбору маўленчага матэрыялу, эмацыянальна-ацэначная рэакцыя суразмоўцы, дыялагічны характар выказвання. Паравербальныя сродкі ў фармаванні гутарковага стылю: сітуацыя, абставіны, міміка, жэсты, рэакцыя суразмоўцаў, характар іх узаемаадносін. Моўныя асаблівасці гутарковага стылю. Асаблівасці вымаўлення. Роля інтанацыі, фразавога націску, рытму, паўз у выказванні. Шырокае выкарыстанне гутарковай і прастамоўнай лексікі, эмацыянальна-экспрэсіўнай і ацэначнай лексікі, фразеалагічных адзінак. Марфалагічныя і словаўтваральныя асаблівасці гутарковага стылю. Актыўнае выкарыстанне выклічнікаў, часціц, займеннікаў, мадальных слоў, размоўных склонавых форм назоўнікаў, разнастайных дзеяслоўных форм. Асаблівасці сінтаксісу гутарковага стылю: перавага простых сказаў, выкарыстанне пыталых, клічных сказаў, эліптычных канструкцый, няпоўных сказаў, слоў-сказаў, пабочных слоў і словазлучэнняў, устаўных канструкцый, інфінітыўных сказаў. Актыўнасць далучальных канструкцый розных тыпаў. Выкарыстанне элементаў гутарковага маўлення ў іншых функцыянальных стылях.

10.4. *Публіцыстычны стыль*. Публіцыстычны стыль як разнавіднасць літаратурнага маўлення. Асноўныя функцыі публіцыстычнага стылю. Разнавіднасці публіцыстычнага стылю і яго жанры. Канструктыўны прынцып публіцыстычнага стылю (спалучэнне стандарта і экспрэсіі, лагічнага і вобразнага, ацэначнага і доказнага). Моўныя асаблівасці публіцыстычнага стылю. Сацыяльная ацэначнасць моўных сродкаў. Дынамічнасць выяўленчых і

стандартных сродкаў у публіцыстычным стылі. Ужыванне слоў і выразаў, новых слоў, значэнняў і словазлучэнняў, своеасаблівых метафар у публіцыстычным стылі. Сродкі выражэння экспрэсіі і вобразнасці ў публіцыстычным стылі. Стылістычная характарыстыка выкарыстання марфалагічных сродкаў. Асаблівасці выкарыстання сінтаксічных сродкаў. Стылістыка газетных жанраў як частка функцыянальнай стылістыкі. Паняцце аб стылістыцы газетных жанраў, спецыфіка гэтай дысцыпліны. Спецыфіка мовы і стылю газетных жанраў (інфармацыйная заметка, справаздача, інтэрв'ю, рэпартаж, карэспандэнцыя, артыкул, нарыс, фельетон, памфлет, рэцэнзія, агляд, эсэ). Праява вобраза аўтара і яго маўленчае ўвасабленне ў жанрах. Выкарыстанне розных відаў чужога маўлення. Суадносіны розных пластоў стылістычна афарбаванай лексікі ў жанрах. Месца публіцыстычнага стылю ў сістэме іншых функцыянальных стыляў. Уплыў іншых функцыянальных стыляў на публіцыстычны стиль. Станоўчыя і адмоўныя бакі гэтага ўплыву. Роля публіцыстыкі ў фармаванні стылістычных густаў і ў станаўленні моўнай нормы. Тэлевізійнае маўленне і радыёмаўленне. Іх месца ў сістэме стыляў. Лінгвістычная спецыфіка, жанры і формы тэлевізійнага і радыёмаўлення. Віды і жанры рэкламы. Іх месца ў сістэме функцыянальных стыляў. Стылістычныя і кампазіцыйныя асаблівасці рэкламы. Аб'екты рэкламы і тэкст.

10.5. *Літаратурна-мастацкі стиль*. Літаратурная мова і мова мастацкай літаратуры. Літаратурна-мастацкі стиль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнага маўлення. Асноўныя функцыі літаратурна-мастацкага стылю. Вобразнае адлюстраванне рэчаіснасці – важнейшы прынцып літаратурна-мастацкага стылю. Жанры мастацкай літаратуры і іх стылістычныя асаблівасці. Індывідуальна-аўтарскі стиль. Адзінства камунікатыўнай і эстэтычнай функцый мовы мастацкай літаратуры. Выкарыстанне маўленчых сродкаў і іх арганізацыя ў мастацкай літаратуры. Вобраз аўтара і вобраз апавядальніка і іх маўленчыя формы адлюстравання ў стылі мастацкага твора. Тыпы апавядання ў мастацкім творы. Нормы літаратурнай мовы і праблемы нормы ў мастацкай літаратуры. Адносіны мовы мастацкай літаратуры да сістэмы функцыянальных стыляў сучаснай літаратурнай мовы.

11. Стылістыка тэксту

Паняцце аб тэксце. Канстытутыўныя прыметы тэксту. Суадносіны “мова – маўленне – тэкст”. Структура тэксту. Асноўныя адзінкі тэксту. Складанае сінтаксічнае цэлае (празаічная страфа) і абзац як найменшыя адзінкі тэксту. Іх суадносіны. Фрагмент і іншыя буйныя адзінкі тэксту (раздзел, частка, глава і інш.). Тыпы тэкстаў, звязаныя з пазіцыяй вытворцы маўлення: маўленне ад 1-й асобы, маўленне ад 2-й асобы, маўленне ад 3-й асобы. Вобраз аўтара і вобраз апавядальніка як найважнейшая праблема стылістыкі мастацкага і публіцыстычнага тэксту. Структура катэгорыі аўтара публіцыстычнага тэксту.

11.1. *Функцыянальна-сэнсавыя тыпы маўлення*: апісанне, апавяданне і разважанне. Архітэктанічная функцыя моўных адзінак у мастацкім і публіцыстычным тэксце. Ключавыя словы, моўны лейтматыў, архітэктанічны паўтор.

11.2. *Стылістычныя функцыі чужога маўлення ў розных відах тэкстаў*.

Простая мова. Ускосная мова. Няўласна-простая мова. Маналог. Дыялог. Полілог. Стылістычныя асаблівасці жанравых форм маўлення.

Модуль II “Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты СМК)”

1. Введение

Природа и сущность языка. Язык и мышление. Язык и речь.

Понятие о современном русском литературном языке. Русский язык как форма выражения национальной культуры и национального самосознания русского народа. Многофункциональность русского языка: русский язык – национальный язык русского народа; русский язык как средство межнационального общения народов России и стран СНГ; русский язык в современном мире. Взаимодействие русского и других национальных языков. Понятие о современном русском языке.

Русский литературный язык – нормированная форма национального языка. Две разновидности русского литературного языка: книжная речь и разговорная речь. Понятие языковой нормы. Норма в фонетике, орфоэпии, лексике, фразеологии, словообразовании, грамматике, орфографии и пунктуации. Отличие литературного языка от диалектов, жаргонов, просторечия. Кодификация норм литературного языка. Вариантность норм языка. Русский литературный язык и язык художественной литературы. Русский литературный язык и язык СМИ.

2. Стилистические ресурсы фонетики. Орфоэпия

Понятие о фонетике. Основные фонетические единицы: фраза, речевой такт, фонетическое слово, слог, ударение, интонация.

Звук и его характеристика. Согласные и гласные звуки.

Фонология. Звуки русского языка в фонологическом аспекте. Понятие о фонеме. Состав согласных фонем. Характеристика согласных фонем по твердости – мягкости и глухости – звонкости. Состав гласных фонем и их характеристика. Позиционные чередования согласных и гласных. Фонетическая транскрипция.

Фонетика и фоника. Эстетическая роль звуков речи и других фонетических средств языка. Значение звуковой организации речи.

Орфоэпия и её значение. Русское литературное произношение в его историческом развитии. Нормы современного литературного произношения. Особенности произношения гласных, согласных звуков и их сочетаний, аббревиатур. Произношение некоторых грамматических форм. Произношение заимствованных слов. Активные процессы в области ударения. Колебания в пределах нормы. Основные тенденции развития современного литературного произношения. Стили произношения.

Орфоэпические словари: «Орфоэпический словарь русского языка. Произношение, ударение, грамматические формы» под ред. Р. И. Аванесова; «Словарь ударений русского языка» Ф. Л. Агеенко, М. В. Зарвы.

3. Графика. Орфография

Понятие о графике. Алфавит. Обозначение гласных и согласных звуков на письме. Обозначение мягкости согласных. Слоговой принцип русской графики.

Понятие об орфографии. Морфологический принцип русской орфографии.

Фонетический принцип. Традиционные и дифференцирующие написания в русской орфографии. Слитные, отдельные и дефисные написания. Орфография собственных имен. Правила переноса слов. Проблемы орфографии на современном этапе.

4. Стилистическая лексикология

4.1. *Семантическая структура слова. Полисемия (многозначность слова).* Понятие о лексике и лексикологии. Лексикология как учение о лексической системе современного русского языка. Понятие о семантике и семасиологии. Слово как основная номинативная единица языка. Лексическое значение слова. Основные типы лексического значения слова. Оценочные свойства слов. Отражение процессов, происходящих в обществе, в лексике языка. Слова однозначные и многозначные. Прямое и переносное значение слова. Типы переносных значений слов. Тропы и их виды. Метафора как вид полисемии. Классификация метафор (по характеру сходства, по образованию, по стилистической характеристике). Метонимия как вид полисемии. Классификация метонимий (по типам смежности, по стилистической характеристике и т.д.). Синекдоха как вид полисемии. Классификация синекдох (с точки зрения стилистической характеристики, с точки зрения образования, по степени распространённости и т.д.). Узуальное и окказиональное значение слова. Функционально-стилистическая роль полисемии в художественном произведении и в публицистике. Ошибочное употребление слов в переносном значении. Отражение полисемии в толковых словарях. Толковые словари как характеристика системных связей слов: «Толковый словарь живого великорусского языка» В. И. Даля; «Толковый словарь русского языка» под ред. Д. И. Ушакова; «Словарь современного русского литературного языка» в 17-ти томах; «Словарь современного русского литературного языка» в 4-х томах; «Толковый словарь русского языка» С. И. Ожегова, Н. Ю. Шведовой; «Большой толковый словарь русского языка» под ред. С. А. Кузнецова; «Толковый словарь русского языка конца XX века» под ред. Г. Н. Складчиковой; «Новые слова и значения. Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 70-х годов» под ред. Н. З. Котеловой; «Краткий словарь современных понятий и терминов» В. А. Макаренко.

4.2. *Омонимия и омонимы. Паронимия и паронимы. Синонимия и синонимы. Антонимия и антонимы.* Понятие об омонимах и омонимии. Пути возникновения омонимов. Классификация омонимов. Омонимия и многозначность. Функционально-стилистическая роль омонимии. «Словарь омонимов русского языка» О. С. Ахмановой. Понятие о паронимах и паронимии. Отношение паронимов к омонимам. Парономазия. Стилистические функции слов-паронимов. Словарь-справочник «Трудные случаи употребления однокоренных слов русского языка» Ю. Бельчикова и М. Панюшевой; «Словарь паронимов русского языка» Н. П. Колесникова; «Словарь трудностей русского языка» Д. Э. Розенталя и М. А. Теленковой; «Словарь паронимов русского языка» С. В. Вишняковой. Понятие о синонимах и синонимии. Структура синонимического ряда в русском языке. Возникновение синонимов. Синонимия и полисемия. Типы синонимов. Функционально-стилистическая роль синонимов; приемы использования

синонимов в художественных и публицистических текстах. Синонимы общезыковые и окказиональные. Словари: «Словарь синонимов русского языка» З. Е. Александровой; «Краткий словарь синонимов русского языка» В. Н. Ключевой; «Словарь синонимов русского языка» в двух томах АН СССР под ред. А. П. Евгеньевой; однотомный «Словарь синонимов русского языка» АН СССР под ред. А. П. Евгеньевой; «Словарь фразеологических синонимов русского языка» под ред. В. Н. Жукова. Понятие о лексических антонимах. Антонимия и полисемия. Антонимы общезыковые и окказиональные, их стилистические функции. Словари: «Антонимы языка» Л. А. Введенской; «Словарь антонимов русского языка» Н. П. Колесникова под ред. Н. М. Шанского; «Словарь антонимов русского языка» М. Р. Львова.

4.3. *Лексика с точки зрения экспрессивно-стилистической окраски, сферы употребления, происхождения.* Лексика с точки зрения эмоционально-стилевого значения слов. Стили современного русского языка. Понятие о стилевом расслоении лексики и ее экспрессивно-стилистической характеристике. Стилистически нейтральная лексика (межстилевая). Книжная лексика, ее виды. Признаки книжной лексики. Лексика разговорно-бытовая, ее виды. Признаки разговорно-бытовой лексики. Отражение функционально-стилевой и экспрессивно-стилистической характеристики слов в толковых словарях. Использование лексики устно-разговорной речи и лексики книжно-письменной речи. Ошибки в употреблении разных разрядов лексики устной и письменной речи. Лексика с точки зрения сферы ее употребления. Лексика общеупотребительная и лексика ограниченного употребления. Диалектная лексика, ее типы. Диалектная лексика и литературный язык. Диалектизмы в художественной речи. Диалектные (областные) словари: «Словарь русских народных говоров» АН СССР под ред. Ф. П. Филина (изд. с 1965 г.). Специальная (профессионально-терминологическая) лексика, ее разновидности. Специальная лексика в лексической системе русского языка (узкоспециальные и общепонятные термины). Использование специальной лексики в ее терминологических значениях в неспециальных текстах (художественных и публицистических). Отражение специальной лексики в толковых словарях. Терминологические словари: «Словарь лингвистических терминов» О. С. Ахмановой; «Справочник журналиста» Н. Т. Богданова, В. А. Вяземского; «Словарь книговедческих терминов» Е. Н. Шамурина. Энциклопедические словари: «Литературный энциклопедический словарь» под ред. В. Н. Кожевникова и П. А. Николаева. Жаргонная лексика. Классификация жаргонной лексики (профессиональный жаргон, арготическая лексика и др.). Причины возникновения жаргонизмов. Отражение жаргонной лексики в словарях. Жаргонная лексика как источник пополнения общенародных эмоционально-оценочных средств языка. Использование жаргонной лексики в художественной литературе и в публицистике (как специальный прием и как асистемное явление). Активная и пассивная лексика в современном русском языке. Понятие об активном и пассивном составе лексики. Устаревшие слова. Историзмы. Архаизмы. Типы архаизмов: лексико-фонетические, лексико-словообразовательные, собственно-лексические, семантические, грамматические. Использование устаревших слов в

современных текстах. Немотивированное использование архаизмов. Новые слова (неологизмы), их типы и стилистические функции. Неологизмы в публицистическом стиле. Оказиональные слова. Отражение новой лексики в современных толковых словарях. Специальные словари: «Словарь новых слов и значений» под ред. Н. З. Котеловой и Ю. С. Сорокина, «Краткий словарь современных понятий и терминов» под ред. В. А. Макаренко. Лексика русского языка с точки зрения происхождения. Основные пути формирования русской лексики. Исконно русская лексика: индоевропеизмы, общеславянизмы, восточнославянизмы и собственно русизмы). Заимствованная лексика. Пути возникновения заимствованной лексики в русском языке. Заимствования из славянских языков. Понятие о старославянском языке и старославянизмах. Старославянизмы в русском языке. Признаки старославянизмов (фонетические, словообразовательные, семантические). Функции старославянизмов (семантические, стилевые и стилистические) в современном русском языке. Заимствования из неславянских языков. Заимствования из финно-угорских языков. Тюркизмы (время заимствований, тематические группы, признаки тюркизмов). Грецизмы (периоды и пути заимствований, тематические группы и признаки греческих заимствований). Латинизмы (периоды и пути заимствований, тематические группы и признаки латинских заимствований). Заимствования из европейских языков – немецкого, французского, английского, голландского, итальянского, испанского (периоды и пути заимствований, тематические группы и признаки заимствований из европейских языков). Освоение заимствованных слов (фонетическое, графическое, грамматическое, семантическое). Лексические кальки. Экзотизмы и варваризмы. Функционально-стилистическая роль иноязычных слов в лексико-семантической системе. Проблема иноязычных слов и пуризм. Русские слова в других языках. Использование заимствованных слов в публицистических текстах. Этимологические словари: «Краткий этимологический словарь русского языка» Н. М. Шанского, В. В. Иванова, Т. В. Шанской (под ред. С. Г. Бархударова); «Этимологический словарь русского языка» М. Фасмера; «Этимологический словарь русского языка» Г. П. Цыганенко; «Этимологический словарь русского языка» под ред. Н. М. Шанского. Словари иностранных слов: «Словарь иностранных слов» под ред. И. В. Лехина, С. М. Локшиной и др.; «Толковый словарь иноязычных слов» Л. П. Крысина; «Словарь иностранных выражений и слов, употребляющихся в русском языке без перевода» Л. М. Бабкина и В. В. Шендецова; «Словарь латинских крылатых слов» Л. Т. Бабичева.

5. Стилистическая фразеология

Понятие о фразеологии русского языка. Фразеологизм как основная единица фразеологической системы. Типы фразеологизмов по степени семантической слитности и мотивированности значения: фразеологические сращения, фразеологические единства, фразеологические сочетания. Крылатые слова, пословицы, поговорки.

Фразеологизмы современного русского языка с точки зрения происхождения: исконные и заимствованные. Русские фразеологизмы в других языках мира.

Функционально-стилистическое расслоение фразеологизмов, их эмоционально-экспрессивная окраска. Межстилевые (стилистически нейтральные) фразеологизмы. Разговорные фразеологизмы, их стилистические свойства. Книжные фразеологизмы, их стилистические признаки.

Синонимия фразеологизмов. Антонимия фразеологизмов. Многозначность фразеологизмов. Основные приемы использования фразеологизмов в художественной литературе и в публицистике.

Фразеологические словари: «Фразеологический словарь русского языка» под ред. А. И. Молоткова; «Краткий фразеологический словарь русского языка» В. И. Зиминой; «Словарь-справочник по русской фразеологии» Р. И. Яранцева; «Словарь фразеологических синонимов русского языка» под ред. В. П. Жукова.

Фразеологические справочники: «Крылатые слова» С. В. Максимова; «Крылатые слова» Н. С. Ашукина, М. Г. Ашукиной.

6. Стилистические ресурсы словообразования

Словообразование как особый раздел науки о языке. Связь словообразования с лексикологией и морфологией. Словообразовательная система русского языка. Морфемика как наука о значимых частях (морфемах) слов и словоформ. Морфемы, виды морфем. Морфемы корневые и аффиксальные (префиксы, суффиксы, постфиксы, интерфиксы, флексии). Аффиксы внешне выраженные и нулевые. Исторические изменения в морфологическом составе слова (опрощение, переразложение, усложнение). Многозначность, омонимия и синонимия морфем. Основа. Основы непрямые и производные. Производящая основа. Свободная и связанная основа. Роль аффиксов в словообразовании и формообразовании. Морфемный анализ слова.

Основные способы русского словообразования: морфологический, морфолого-синтаксический, лексико-синтаксический, лексико-семантический. Ведущее положение морфологического (аффиксального) способа словообразования.

Понятие словообразовательного типа. Продуктивные способы в словообразовании разных частей речи. Словообразовательный анализ слова.

Узуальное и окказиональное словообразование. Нормы в словообразовании. Стилистические ресурсы словообразования.

Словообразовательные и морфемные словари.

7. Стилистическая морфология

7.1. *Грамматика как учение о грамматическом строе языка. Предмет морфологии.* Понятие о грамматическом значении, грамматической категории и грамматической форме. Способы выражения грамматических значений в русском языке. Взаимодействие лексических и грамматических значений в слове. Словоизменяемые и несловоизменяемые морфологические категории. Части речи как основные лексико-грамматические разряды слов. Принципы классификации частей речи. Знаменательные слова. Служебные слова (частицы речи). Модальные слова. Междометия и звукоподражательные слова. Переход слов одной части речи в другую.

7.2. *Имя существительное.* Общая характеристика. Лексико-грамматические разряды имен существительных: (одушевленные и

неодушевленные; собственные и нарицательные, конкретные и абстрактные; вещественные и собирательные; сингулятивы). Варианты в проявлении одушевленности / неодушевленности существительных. Одушевленность / неодушевленность и многозначность слова. Морфологические разряды имен существительных. Категория рода. Принципы распределения существительных по родам. Слова общего рода. Род существительных с суффиксами субъективной оценки. Род несклоняемых нарицательных и собственных имен существительных. Род сложносокращенных слов. Колебания в роде имен существительных. Стилистическое использование категории рода. «Словарь сокращений русского языка» под ред. Д. И. Алексеева. Категория числа. Способы и средства выражения категории числа. Имена существительные, имеющие форму только единственного числа. Имена существительные, имеющие только форму множественного числа. Переносное употребление форм числа имен существительных. Использование категории числа в текстах. Категория падежа. Система падежей русского имени существительного. Основные значения падежных форм. Способы и средства выражения падежных значений. Склонение имен существительных. Варианты падежных окончаний в каждом типе склонения. Разносклоняемые и несклоняемые существительные. Основные типы ударения при склонении имен существительных. Словообразование имен существительных. Правописание окончаний и суффиксов существительных.

7.3. *Имя прилагательное.* Общая характеристика. Лексико-грамматические разряды имен прилагательных. Полные и краткие формы прилагательных. Образование краткой формы. Стилистические и смысловые различия между полной и краткой формой. Степени сравнения имен прилагательных. Стилистическая окраска и употребление степеней сравнения прилагательных. Ошибки в образовании и употреблении форм степеней сравнения. Формы субъективной оценки качества. Склонение имен прилагательных. Неизменяемые прилагательные. Словообразование имен прилагательных. Переход прилагательных в другие части речи. Правописание окончаний и суффиксов прилагательных. Употребление лексико-грамматических разрядов прилагательных в современных текстах.

7.4. *Имя числительное. Местоимение.* Общая характеристика. Морфологические категории числительных. Вопрос о грамматической природе слов типа «первый», «второй», «миллион», «тысяча», «много», «мало», «столько», «несколько». Числительные количественные, их морфологические и синтаксические особенности. Сочетаемость числительных с существительными. Употребление количественных и собирательных числительных. Склонение числительных. Правописание числительных. Общая характеристика местоимения. Разряды местоимений по значению и по соотношению с другими частями речи. Грамматические особенности разных разрядов местоимений. Стилистическое использование местоимений в художественных и публицистических текстах. Синонимия внутри отдельных разрядов местоимений. Правописание местоимений.

7.5. *Глагол и его формы.* Общая характеристика. Инфинитив. Основы глагола. Спрягаемые и неспрягаемые формы глагола. Продуктивные и

непродуктивные группы глаголов. Глаголы движения. Категория вида. Значение видов. Грамматическое различие видов. Образование видовых пар. Непарные глаголы (одновидовые и двувидовые). Особенности употребления видов глагола в художественных и публицистических текстах. Категория залога. Глаголы переходные и непереходные. Образование залоговых форм. Типы залогов. Особенности употребления залогов. Синонимия залоговых форм. Категория наклонения. Образование и основные значения наклонения. Синонимия наклонений. Категория времени. Образование и основные значения форм времени. Синонимия видо-временных форм глагола. Категория лица. Образование личных форм. Особенности спряжения глаголов. Изобилующие и недостаточные глаголы. Употребление форм лица. Безличные глаголы. Особенности употребления форм лица. Словообразование глаголов. Правописание глаголов. Причастие. Образование причастий. Значение и употребление причастий. Переход причастий в другие части речи. Правописание окончаний и суффиксов причастий. Деепричастие. Образование деепричастий. Значение и употребление форм деепричастий. Переход деепричастий в другие части речи.

7.6. *Наречие*. Общая характеристика. Разряды наречий по значению. Образование и употребление степени сравнения наречий. Степени качества. Образование наречий. Правописание наречий. Переход наречий в другие части речи. Использование наречий в текстах.

7.7. *Категория состояния. Модальные слова*. Вопрос о выделении слов категории состояния в отдельную часть речи. Морфологические и синтаксические признаки слов категории состояния. Употребление категории состояния в современных текстах. Разряды модальных слов по значению и происхождению. Функции модальных слов.

7.8. *Служебные слова (частицы речи)*. Предлоги, их классификация по образованию и строению. Классификация предлогов по значению. Синонимия предлогов. Стилистическая характеристика предлогов. Правописание предлогов. Союзы, их разряды по синтаксической функции и по значению. Разряды союзов по строению. Стилистическая характеристика союзов. Правописание союзов. Частицы, их разряды по значению и по образованию. Стилистическая характеристика частиц. Правописание частиц. Междометия. Значение и функции междометий. Разряды междометий по их значению. Звукоподражательные слова. Использование междометий и звукоподражательных слов.

8. Стилистика синтаксиса

8.1. *Предмет синтаксиса. Основные синтаксические единицы языка*: словоформа, словосочетание, предложение, сложное синтаксическое целое. Синтаксические связи слов и синтаксические отношения. Средства выражения синтаксических связей. Словосочетание как грамматически оформленное соединение соотносимых по смыслу слов. Отношение словосочетания к слову и предложению. Типы словосочетаний по структуре и значению. Понятие стержневого слова и зависимого компонента словосочетания. Свободные синтаксические словосочетания, их отличие от синтаксически несвободных сочетаний. Парадигма словосочетания. Простые и сложные словосочетания. Виды

подчинительной связи в словосочетаниях. Согласование (полное и неполное). Управление (сильное и слабое). Примыкание.

8.2. *Понятие предложения. Предложение как предикативная единица.* Категория модальности. Категория синтаксического лица. Категория синтаксического времени. Понятие структурной схемы и парадигмы предложения. Типы простых предложений по цели высказывания: повествовательные, вопросительные, побудительные. Типы предложений по характеру выражаемого в них отношения к действительности: предложения утвердительные и отрицательные. Типы простых предложений по структуре. Двусоставные и односоставные предложения. Нераспространённые и распространённые предложения. Полные и неполные предложения. Интонация простого предложения. Виды интонации. Грамматическая роль интонации.

8.3. *Система членов предложения в современном русском языке.* Главные члены предложения. Подлежащее и сказуемое – предикативная основа предложения. Координация как тип синтаксической связи между главными членами предложения. Подлежащее и способы его выражения. Сказуемое и способы его выражения. Типы сказуемых. Глагольное сказуемое простое, осложненное, составное и сложное. Виды связок в именном сказуемом. Способы выражения при связочной части. Координация подлежащего и сказуемого. Тире между подлежащим и сказуемым. Второстепенные члены предложения. Определение. Определение согласованное и несогласованное. Приложение, его виды. Способы выражения определений и приложений. Дополнение. Дополнение прямое, косвенное, предложное и беспредложное. Способы выражения дополнений. Обстоятельства. Классификация обстоятельств по значению. Способы выражения обстоятельств. Понятие детерминирующих членов предложения.

8.4. *Односоставные предложения. Порядок слов в предложении. Предложения с однородными и обособленными членами.* Понятие об односоставных предложениях. Типы односоставных предложений. Сказуемые односоставные предложения (определенно-личные, неопределенно-личные, обобщенно-личные, безличные и инфинитивные). Подлежащие односоставные предложения (номинативные предложения, их разновидности). Конструкции, по форме совпадающие с номинативными предложениями. Слова-предложения. Использование односоставных предложений в художественных и публицистических текстах. Неполные предложения. Типы неполных предложений. Эллиптические предложения. Использование неполных предложений в речи. Знаки препинания в неполных предложениях. Порядок слов в предложении. Актуальное членение предложения. Тема и рема как компоненты актуального членения предложения. Основные средства актуального членения предложения. Соотношение синтаксического и актуального членения предложения. Порядок слов стилистически нейтральный и стилистически значимый. Стилистическое использование порядка слов в контексте. Понятие об однородности членов предложения. Признаки однородности: единство синтаксической функции, соотнесенность с одним и тем же словом, сочинительные отношения, интонация. Однородные подлежащие и сказуемые.

Однородные второстепенные члены. Союзы при однородных членах: соединительные, противительные, разделительные и сопоставительные. Смысловые оттенки сочинительных союзов. Предлоги при однородных членах. Обобщающее слово или словосочетание при однородных членах. Стилистические функции однородных членов предложения. Пунктуация при однородных членах. Предложения с обособленными оборотами. Понятие об обособлении. Общие синтаксические условия обособления второстепенных членов. Обособление определения, приложения, обстоятельства. Обособление уточняющих и пояснительных членов предложения. Деепричастные обороты. Обороты с причастиями и прилагательными. Обороты с существительными, с инфинитивом, наречием, со спрягаемой формой глагола. Стилистические функции обособленных оборотов. Пунктуация в предложениях с обособленными членами. Присоединительные конструкции. Понятие о присоединении. Типы присоединительных конструкций, их функции. Использование присоединительных конструкций в художественных и публицистических текстах. Знаки препинания в предложениях с присоединительными конструкциями. Вводные слова, вводные словосочетания и предложения. Типы вводных слов по значению. Вставные конструкции. Функции вводных и вставных конструкций в предложении. Использование вводных конструкций как средства модальности в текстах. Пунктуация при вводных и вставных конструкциях. Обращение. Функции обращения в предложении. Знаки препинания при обращении.

8.5. *Синтаксис сложного предложения.* Понятие о сложном предложении. Отличие сложного предложения от простого. Средства связи частей сложного предложения. Типология сложного предложения. Союзные и бессоюзные предложения. Сочинение и подчинение как основные виды синтаксической связи предикативных частей в составе сложного предложения. Сложносочиненные предложения. Понятие о сложносочиненном предложении. Отличие сложного предложения от простого. Признаки сложносочиненного предложения: количество предикативных частей, лексико-рамматическое единство, интонационное единство. Средства связи предикативных частей в сложносочиненном предложении. Типология сложносочиненных предложений. Сложносочиненные предложения с соединительными, противительными, разделительными, присоединительными, пояснительными и сопоставительными отношениями. Значение и употребление сочинительных союзов в сложносочинённом предложении. Пунктуация в сложносочиненном предложении. Сложноподчиненные предложения. Понятие о сложноподчиненном предложении. Средства связи предикативных частей в сложноподчиненном предложении. Общая характеристика и принципы классификации сложноподчиненных предложений. Одночленность (нерасчлененность) и двучленность (расчлененность) структуры сложноподчинённых предложений. Нерасчлененные сложноподчиненные предложения: присубстантивно-определятельные, изъяснительно-объектные, компаративные, местоименно-соотносительные. Расчлененные сложноподчиненные предложения: условия, причины, цели, уступительные, следствия, места, времени, сравнительные. Усложнённые сложноподчиненные предложения. Параллельное подчинение,

соподчинение, последовательное подчинение (включение). Знаки препинания в сложноподчинённом предложении. Бессоюзные сложные предложения. Общее понятие о бессоюзном сложном предложении. Средства связи частей в бессоюзных предложениях. Типы бессоюзных сложных предложений: перечислительные, сопоставительные, объяснительные, обусловленные. Пунктуация в бессоюзном предложении. Многочленное сложное предложение. Многочленное сложносочиненное и многочленное бессоюзное сложное предложение. Многочленное сложноподчиненное предложение. Многочленное сложное предложение с разными видами связи (предложение комбинированной структуры). Пунктуация в предложениях комбинированной структуры. Период как вид многочленного сложного предложения, его изобразительно-выразительные свойства.

8.6. *Сложное синтаксическое целое.* Понятие о сложном синтаксическом целом. Средства связи между отдельными предложениями в составе ССЦ. Виды связи между отдельными предложениями ССЦ: цепная, параллельная, смешанная. Типы сложного синтаксического целого. Абзац и сложное синтаксическое целое. ССЦ как структурный элемент композиции художественных и публицистических текстов.

8.7. *Понятие о синтаксисе связной речи.* Текст как высшая коммуникативная организация речи. Чужая речь. Понятие о прямой, косвенной и несобственно прямой речи. Цитация и ее формы. Диалогизация речи. Синтаксические особенности, изобразительно-выразительные свойства чужой речи. Знаки препинания при прямой речи и цитатах.

9. Пунктуация и ее стилистический потенциал

Понятие о пунктуации. Правила пунктуации. Влияние исторических изменений в синтаксической системе языка на пунктуацию. Нерегламентированная пунктуация.

9.1. *Авторская пунктуация.* Эмотиконы, смайлики и другие паралингвистические средства в интернете.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

ВОЧНАЯ ФОРМА НАВУЧАННЯ

I курс I семестр

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семіарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
	Модуль I «Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)»							
1	Уводзіны	2						
2	Фанетыка. Функцыянальная характарыстыка гука	2						Дыктант
2.1	Мэты і задачы вывучэння фанетыкі (сінхронная, дыяхронная, агульная, супастаўляльная)		2					
2.2	Акустычная фанетыка. Артыкуляцыйная фанетыка. Перцэптыўная фанетыка		2					
2.3	Артыкуляцыйна-акустычная класіфікацыя гукаў		2					
2.4	Фаналогія		2					Тэст 1
3	Складападзел		2					

4	Прасодыка	1	2					
5	Арфаэпія	1	4					
6	Графіка		2					Дыктант
7	Арфаграфія	2	4					
8	Лексічная і фразеалагічная стылістыка		4					Тэст 2
Модуль 2 «Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты СМК)»								
1	Введение	2						
2	Стилистические ресурсы фонетики. Орфоэпия	2						
2.1	Основные фонетические единицы		2					Диктант
2.2	Фонология		2					
2.3	Фонетика и фоника		2					
2.4	Орфоэпия и её значение		2					Тест 3
3	Графика. Орфография		4					
4	Стилистическая лексикология	1						
4.1	Семантическая структура слова. Полисемия (многозначность слова)		4					Диктант
4.2	Омонимия и омонимы. Паронимия и паронимы. Синонимия и синонимы. Антонимия и антонимы		2					

4.3	Лексика с точки зрения экспрессивно-стилистической окраски, сферы употребления, происхождения		2					
5	Стилистическая фразеология	1	4					
6	Стилистические ресурсы словообразования	2	4					Тест 4
	Усяго за I семестр:	16	54					

I курс II семестр

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя аняткі	Семіарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
	Модуль I «Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)»							
9	Граматычная і марфалагічная стылістыка	2						
9.1	Сутнасць граматыкі. Граматычныя значэнне, катэгорыя, форма	2	4					Дыктант
9.2	Парадыгматычныя здольнасці і сінтагматычнае размяшчэнне марфалагічных форм		4					
9.3	Назоўнік	2	4					Тэст 1

9.4	Прыметнік		4					
9.5	Лічэбнік. Займеннік		4					Дыктант
9.6	Дзеяслоў і яго формы	2	4					Тэст 2
9.7	Службовыя часціны мовы		2					
	Модуль 2 «Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты СМК)»							
7.1	Грамматика как учение о грамматическом строе языка. Предмет морфологии	2						
7.2	Имя существительное	2	4					Диктант
7.3	Имя прилагательное	2	4					
7.4	Имя числительное. Местоимение		4					Тест 3
7.5	Глагол и его формы	2	4					
7.6	Наречие		4					Диктант
7.7	Категория состояния. Модальные слова		4					
7.8	Служебные слова (частицы речи)		2					Тест 4
	Усяго за II семестр:	16	52					

II курс III семестр

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семіарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
	Модуль I «Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)»							
10	Стылістычная сістэма літаратурнай мовы	4						
10.1	Навуковы стыль		4					Дыктант
10.2	Афіцыйна-справавы стыль		4					
10.3	Гутарковы (размоўны) стыль		4					
10.4	Публіцыстычны стыль		4					
10.5	Літаратурна-мастацкі стыль		4					Тэст 1
11	Стылістыка тэксту	4						
11.1	Функцыянальна-сэнсавыя тыпы маўлення		4					Дыктант
11.2	Стылістычныя функцыі чужога маўлення ў розных відах тэкстаў		4					Тэст 2
	Модуль 2 «Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты СМК)»							

8.1	Предмет синтаксиса. Основные синтаксические единицы языка	2						
8.2.	Понятие предложения. Предложение как предикативная единица	2	2					
8.3	Система членов предложения в современном русском языке	2	4					Диктант
8.4	Односоставные предложения. Порядок слов в предложении. Предложения с однородными и обособленными членами		4					Тест 3
8.5.	Синтаксис сложного предложения		4					
8.6	Сложное синтаксическое целое		4					
8.7	Понятие о синтаксисе связной речи		4					
9	Пунктуация и ее стилистический потенциал	2	2					Диктант
9.1	Авторская пунктуация		4					Тест 4
	Усяго за III семестр:	16	56					

ЗАВОЧНАЯ ФОРМА НАВУЧАННЯ

Установаая сесія

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семіарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
	Модуль 1 «Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)»							
1	Уводзіны	2						
	Модуль 2 «Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты СМК)»							
1	Введение	2						
	Усяго па ўстановаачнай сесіі:	4						

I курс I семестр

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семіарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		

	Модуль 1 «Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)»						
1	Фанетыка. Функцыянальная характарыстыка гука. Прасодыка Складападзел		2				Дыктант
2	Графіка. Арфаграфія		2				Кантроль-ная работа
	Модуль 2 «Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты СМК)»						
1	Стилистические ресурсы фонетики. Орфоэпия		2				Диктант
2	Графика. Орфография		2				Контроль-ная работа
	Усяго за I семестр:		8				

I курс II семестр

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семіарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
	Модуль 1 «Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)»							
1	Лексічная стылістыка		4					Кантроль-ная работа

2	Фразеалагічная стылістыка		2					
	Модуль 2 «Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты СМК)»							
1	Стилистическая лексикология		2					
2	Стилистическая фразеология		2					Контроль-ная работа
3	Стилистические ресурсы словообразования		2					
	Усяго за II семестр:		12					

II курс III семестр

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя аняткі	Семіарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
	Модуль I «Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)»							
1	Граматычная і марфалагічная стылістыка	2	2					Дыктант
	Модуль 2 «Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты СМК)»							
1	Стилистическая морфология	2	2					Диктант
	Усяго за I семестр:	4	4					

II курс IV семестр

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семіарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
	Модуль 1 «Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)»							
1	Граматычная і марфалагічная стылістыка		4					Тэст 1
	Модуль 2 «Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты СМК)»							
1	Стилистическая морфология		4					Тест 2
	Усяго за II семестр:		8					

III курс V семестр

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семіарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		

	Модуль 1 «Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі (беларускамоўныя тэксты СМК)»							
1	Стылістычная сістэма літаратурнай мовы	1	2					Дыктант
2	Стылістыка тэксту	1	2					Тэст 1
	Модуль 2 «Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты СМК)»							
1	Стилистика синтаксиса	1	2					Диктант
2	Пунктуация и ее стилистический потенциал	1	2					Тест 2
	Усяго:	4	8					

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

І. ЛІТАРАТУРА

МОДУЛЬ І “МОВА І СТЫЛЬ СРОДКАЎ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ” (БЕЛАРУСКАМОЎНЫЯ ТЭКСТЫ СМК)

Асноўная

1. Беларуская граматыка. Ч. 1. – Мінск: Навука і тэхніка, 1985. – 431 с.
2. Беларуская граматыка. Ч. 2. – Мінск: Навука і тэхніка, 1985. – 431 с.
3. Беларуская мова: у 2 ч. Ч. 1: Фанетыка. Арфаэпія. Графіка. Арфаграфія. Лексікалогія. Марфемная будова слова і словаўтварэнне. Марфалогія / пад рэд. Л.М. Грыгор’евай. – 4-е выд. – Мінск, 2001.
4. Беларуская мова: Энцыклапедыя. – Мінск: Бел. Энцыклапедыя, 1994. – 655 с.
5. Бурак, Л.І. Сучасная беларуская мова. Практычныя заняткі / Л.І. Бурак, В.П. Красней, У.М. Лазоўскі. – Мінск, 1989.
6. Бурак, Л.І. Сучасная беларуская мова: Сінтаксіс. Пунктуацыя: Вуч.дапам. / Л.І. Бурак. – Мінск: Універсітэцкае, 1987. – 320 с.
7. Градюшко А.А., Івченков В.И., Свороб А.К. Студенческая печать: проблематика, дизайн, язык и стиль. – Мн., 2008.
8. Івченков В.И. Лингвистическая организация текста. В творческой лаборатории Владимира Короткевича. – Мн., 2002.
9. Іўчанкаў В.І. Дыкурс беларускіх СМІ. Арганізацыя публіцыстычнага тэксту. – Мн., 2003.
10. Іўчанкаў, В. І. Беларуская арфаграфія : апазданні і гісторыі / В. І. Іўчанкаў. – Мінск : Пачатковая школа, 2010. – 304 с. – іл.
11. Іўчанкаў, В. І. Беларускі правапіс у апорных схемах: паводле новай рэдакцыі “Правіл беларускай арфаграфіі і пунктуацыі”: дапам. для настаўнікаў агульнаадукац. устаноў з беларус. і рус. мовамі навучання / В. І. Іўчанкаў. – 3-е выд., выпр. – Мінск: Пачатковая школа, 2012. – 56 с.
12. Іўчанкаў, В. І. Сучасная беларуская мова (эксперыментальнае навучанне): У 4 ч. Ч. 1: Арфаграфія. Графіка. Лексікалогія (фразеалогія): Для студ. фак. журналістыкі. – Мінск: БДУ, 2001. – 56 с.
13. Іўчанкаў, В.І. Дыкурс беларускіх СМІ: Арганізацыя публіцыстычнага тэксту / В.І. Іўчанкаў. – Мінск: БДУ, 2003. – 257 с.
14. Кавалёва, М.Ц. Сучасная беларуская літаратурная мова. Уводзіны. Лексікалогія. Фразеалогія. Лексікаграфія. Фразеаграфія. Фанетыка. Арфаэпія. Графіка. Арфаграфія: вучэб. дапаможнік для ВНУ/ М.Ц. Кавалёва. 3-е выд., дапрац. і дап. – Мінск, 1993.
15. Костомаров В. Г. Русский язык на газетной полосе. – М., 1971.
16. Костомаров В. Г. Языковой вкус эпохи. Из наблюдений над речевой практикой масс-медиа. Изд. 3-е, испр. и доп., СПб., 1999.
17. Культура мовы журналіста. Зборнік навуковых артыкулаў. Вып. 1-6. – Мн., 1982 – 1992.
18. Лепешаў, І.Я. Практыкум па беларускай мове: вучэб. дапаможнік / І.Я. Лепешаў, Г.М. Малажай, К.М. Панюціч. – Мінск, 2005.

19. Міхневіч, А.Я. Аб некаторых сінтаксічных цяжкасцях беларускай мовы // Беларуская мова: Цяжкія пытанні фанетыкі, арфаэпіі, граматыкі / Пад рэд. А.І. Падлужнага. – Мінск, 1987.
20. Наркевіч, А.І. Назоўнік: Граматычныя катэгорыі і формы / А.І. Наркевіч. – Мінск: Выдавецтва БДУ, 1976. – 248 с.
21. Наркевіч, А.І. Практычны курс сучаснай беларускай мовы: Вуч.дап. / А.І. Наркевіч. – Мінск: Універсітэцкае, 1992. – 320 с.
22. Плотнікаў, Б.А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б.А. Плотнікаў, Л.А. Антанюк. – Мінск: Інтэрпрэссэрвіс, Кніжны Дом, 2003. – 672 с.
23. Рамза, Т.Р. Сінтаксіс. Тэарэтычны курс: вуч.дап. / Т.Р. Рамза. – Мінск: БДУ, 2006. – 215 с.
24. Самусевіч В.М. Сучасная беларуская мова: Марфалогія. Вучэбна-метадычны комплекс. – Мінск: Вучэбна-выдавецкая лабараторыя факультэта журналістыкі БДУ, 2007. – 56 с.
25. Самусевіч В.М. Сучасная беларуская мова: Сінтаксіс. Вучэбна-метадычны комплекс. – Мінск: Вучэбна-выдавецкая лабараторыя факультэта журналістыкі БДУ, 2008. – 53 с.
26. Сучасная беларуская літаратурная мова: Марфалогія / Н.В. Гаўрош, М.Ц. Кавалёва і інш. – Мінск: Выд. Ул.М. Скакун, 1997. – 288 с.
27. Сучасная беларуская літаратурная мова: Марфалогія / Пад рэд. Ф.Я. Янкоўскага. – Мінск: Выш. шк., 1980. – 240 с.
28. Сямешка, Л.І. Курс беларускай мовы / Л.І. Сямешка, І.Р. Шкраба, З.І. Бадзевіч. – Мінск, 1996.
29. Чалюк, Н.М. Сінтаксіс беларускай мовы: Словазлучэнне. Просты сказ: Вучэбн.дапам. / Н.М. Чалюк. – Мінск: ТетраСистемс, 2004. – 204 с.
30. Шуба П.П. Сучасная беларуская мова. Марфалогія. Марфалогія / П.П. Шуба. – Мінск: Выдавецтва “Універсітэцкае”, 1987. – 334 с.
31. Шуба, П.П. Лекцыі па беларускай марфалогіі / П.П. Шуба. – Мінск: Выдавецтва БДУ, 1975. – 79 с.
32. Янкоўскі, Ф.М. Сучасная беларуская мова / Ф.М. Янкоўскі. – Мінск, 1984.
33. Яўневіч, М.С., Сцяцко П.У. Сінтаксіс сучаснай беларускай мовы / М.С. Яўневіч. – 2-е выд. – Мінск, 1980; 3-е выд. – Мн., 1987.
34. Русский язык конца XX столетия (1985 – 1999), 2-е издание. – М.: языки русской культуры. – М., 2000.
35. Юрэвіч У. М. Слова вобразнае, жывое, гаваркое. – Мн., 1992.
36. Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования. – М., 2003.

Дадатковая

1. Абабурка, М.В. Беларускае слова і яго вывучэнне / М.В. Абабурка. – Мінск: Выш.шк., 1986. – 127 с.
2. Абабурка, М.В. Культура беларускай мовы / М.В. Абабурка. – Мінск: Выш.шк., 1994. – 122 с.
3. Абабурка, М.В. Параўнальная граматыка беларускай і рускай моў: Вуч.дапам. / М.В. Абабурка. – Мінск: Выш.шк., 1992. – 224 с.
4. Анічэнка, У.В. Марфалогія ўсходнеславянскіх моў / У.В. Анічэнка. –

Гомель, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт, 1982. – 127 с.

5. Арашонкава, Г.У. Кіраванне ў беларускай і рускай мовах: Слоўнік-даведнік / Г.У. Арашонкава, В.П. Лемцюгова. – Мінск: Выш.шк., 1991. – 303 с.

6. Арашонкава, Г.У. Слоўнік цяжкасцей беларускай мовы / Г.У. Арашонкава, В.П. Лемцюгова. – Мінск: Выш.шк., 1986. – 210 с.

7. Беларуская мова: энцыклапедыя / пад рэд. А.Я. Міхневіча. – Мінск, 1994.

8. Бордович, А.М. Сопоставительный курс русского и белорусского языков: Учебн.пособие / А.М. Бордович, А.А. Гируцкий, Л.В. Чернышева. – Минск: Універсітэцкае, 1999. – 223 с.

9. Булахаў, М.Г. Гісторыя прыметнікаў беларускай мовы. Ч.2. Сінтаксічны нарыс / М.Г. Булахаў. – Мінск: Выд.БДУ, 1971. – 294 с.

10. Булахаў, М.Г. Прыметнік у беларускай мове / М.Г. Булахаў. – Мінск: Навука і тэхніка, 1964. – 199 с.

11. Булыка, А.М. Гістарычная марфалогія беларускай мовы / А.М. Булыка, А.І. Жураўскі, І.І. Крамко. – Мінск: Навука і тэхніка, 1979. – 328 с.

12. Бурак, Л.І. Даведнік па пунктуацыі беларускай мовы / Л.І. Бурак. – Мінск: Выд-ва БДУ, 1980. – 208 с.

13. Бурак, Л.І. Сучасная беларуская мова / Л.І. Бурак. – Мінск, 1985.

14. Васілеўскі, М.С. Прадуктыўныя тыпы дзеясловаў у сучаснай беларускай мове / М.С. Васілеўскі. – Мінск: Выд.БДУ, 1970. – 110 с.

15. Воўк-Левановіч, О.В. Лекцыі па гісторыі беларускай мовы / О.В. Воўк-Левановіч. – Мінск: Нар.асвета, 1994. – 205 с.

16. Гаўрош, Н.В. Сучасная беларуская мова: зборнік практыкаванняў / Н.В. Гаўрош. – Мінск, 1981.

17. Гнеўка, В.Т. Складаныя прыметнікі ў сучаснай беларускай літаратурнай мове / В.Т. Гнеўка. – Мінск: Выд. Міністэрства вышэйшай, сярэдняй спецыяльнай і прафесіянальнай адукацыі БССР, 1963. – 75 с.

18. Грабчыкаў, С.М. Цяжкія выпадкі ўжывання блізкіх па гучанню слоў / С.М. Грабчыкаў. – Мінск: Выд-ва БДУ, 1977. – 328 с.

19. Жураўскі, А.І. Гісторыя беларускай літаратурнай мовы. Т.1 / А.І. Жураўскі. – Мінск: Навука і тэхніка, 1967. – 371 с.

20. Жыдовіч, М.А. Назоўнік у беларускай мове. Ч.1. Адзіночны лік / М.А. Жыдовіч. – Мінск: Выд.БДУ, 1969. – 230 с.

21. Капылоў, І.Л. Правапіс беларускай мовы: асноўныя правілы і практычныя заданні / І.Л. Капылоў. – Мінск: Сучаснае слова, 2004. – 256 с.

22. Кечык, С.Я. Дзеепрыслоўе ў сучаснай беларускай мове: Вуч.дап. / С.Я. Кечык. – Мінск: Выш.шк., 1985. – 88 с.

23. Куліковіч, У.І. Беларускі правапіс: правілы, заданні, кантрольныя работы / У.І. Куліковіч. – Мінск: ООО “Завігар”, 1998. – 276 с.

24. Лепешаў, І.Я. Сучасная беларуская літаратурная мова: спрэчныя пытанні: дапам. для студэнтаў філал. спецыяльнасцей ВНУ / І.Я. Лепешаў. – Гродна, 2002.

25. Лепешаў, І.Я. Сучасная беларуская мова: Спрэчныя пытанні: Дапаможнік / І.Я. Лепешаў. – Гродна, 2002. – 207 с.

26. Лукашанец, А.Г. Беларускія сацыялекты XIX стагоддзя: вопыт тыпалагічнага апісання / А.Г. Лукашанец. – Мінск, 1999.
27. Моўныя адзінкі і кантэкст / Э.Д. Блінава [і інш.]. – Мінск, 1992.
28. Наркевіч, А.І. Сістэма словазлучэнняў у сучаснай беларускай мове: Структурна-семантычнае апісанне / А.І. Наркевіч. – Мінск, 1972.
29. Падгайскі, Л.П. Словазлучэнне ў беларускай мове / Л.П. Падгайскі. – Мінск, 1972.
30. Прохорова, С.М. Синтаксис переходной русско-белорусской зоны: Ареально-типологическое исследование / С.М. Прохорова. – Минск: Университетское, 1991. - 136 с.
31. Рагаўцоў, В.І. Сінтаксіс беларускай і рускай моў: Дыскусійныя пытанні / В.І. Рагаўцоў. – Мінск: Універсітэцкае, 2001. – 199 с.
32. Рамза, Т.Р. Безасабовыя сказы / Т.Р. Рамза. – Мн.: Тэхналогія, 1998. – 71 с.
33. Святло слова: Дапаможнік па лінгвакультуралогіі / Басава Г.І., Іўчанкаў В.І., Сінькова Л.Д. – Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2002. – 144 с.
34. Слова беларускае: З гісторыі лексікалогіі і лексікаграфіі / Уклад
35. Сцяцко, П.У. Уводзіны ў мовазнаўства / П.У. Сцяцко. – Гродна: ГРДУ, 2001. – 229 с.
36. Чабарук, А.І. Лічэбнік у беларускіх гаворках / А.І. Чабарук. – Мінск: Навука і тэхніка, 1977. – 104 с.
37. Чумак, Л.Н. Синтаксис русского и белорусского языков в аспекте культурологии / Л.Н. Чумак. – Минск: Белгосуниверситет, 1997. – 199 с.
38. Шуба, П.П. Уводзіны ў граматыку беларускай мовы / П.П. Шуба. – Мінск: Выдавецтва БДУ, 1969. – 63 с.
39. Шур, В.В. Беларускія ўласныя імёны: Беларуская антрапаніміка і тапаніміка: Дапаможнік / В.В. Шур. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1998. – 239 с.
40. Юргелевіч, П.Я. Курс сучаснай беларускай мовы з гістарычнымі каментарыямі / П.Я. Юргелевіч. – Мінск, 1974.
41. Юрэвіч, У.М. Слова жывое, роднае, гаваркое... / У.М. Юрэвіч. – Мінск, 1992.
42. Янкоўскі, Ф.М. Гістарычная граматыка беларускай мовы: Вуч.дап. / Ф.М. Янкоўскі. – Мінск: Выш.шк., 1989. – 301 с.
43. Яскевіч, А.А. Старабеларускія граматыкі: Да праблемы агульнафілалагічнай цэласнасці / А.А. Яскевіч. – Мінск: Бел.навука, 1996. – 352 с.

Слоўнікі і даведнікі

1. Абабурка, М.В. Дыялектызмы ў творах беларускіх савецкіх пісьменнікаў. Кароткі слоўнік-даведнік / М.В. Абабурка. – Мінск, 1979.
2. Бардовіч, А.М. Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы / А.М. Бардовіч, М.М. Круталевіч, А.А. Лукашанец. – Мінск, 2000.
3. Бардовіч, А.М. Марфемны слоўнік беларускай мовы / А.М. Бардовіч, Л.М. Шакун. – Мінск, 1989.
4. Беларускія прыказкі, прымаўкі, фразеалагізмы / склад. Ф.М. Янкоўскі, прадмова Д.Я. Бугаёва. – Мінск, 2004.

5. Болсун, А.І. Руска-беларускі фізічны слоўнік беларускай мовы / А.І. Болсун. – Мінск, 1993.
6. Булыка, А.М. Слоўнік іншамоўных слоў: у 2 т. / А.М. Булыка. – Мінск, 1999.
7. Гілевіч, Н.І. Дыялектны слоўнік. Лексіка. Фразеалагізмы. Прыказкі, прымаўкі, прыгаворкі. Параўнанні / Н.І. Гілевіч. – Мінск, 2005.
8. Грабчиков, С.М. Межъязыковые омонимы и паронимы: опыт русско-белорусского словаря / С.М. Грабчиков. – Мінск, 1980.
9. Грабчыкаў, С.М. Слоўнік паронімаў беларускай мовы / С.М. Грабчыкаў. – Мінск, 1994.
10. Клышка, М.К. Слоўнік сінонімаў і блізказначных слоў / М.К. Клышка. – Мінск, 1993.
11. Крылатыя выразы ў беларускай мове: тлумачальны слоўнік / пад рэд. Я.Я. Іванова. – Магілёў, 2004.
12. Лазоўскі, У.М. Слоўнік антонімаў беларускай мовы / У.М. Лазоўскі. – Мінск, 1994.
13. Лепешаў, І.Я. У слоўнікавую скарбонку: навуч. дапаможнік па спецкурсах “Праблемы фразеалагічнай стылістыкі” і “Прыказкі як моўныя адзінкі” / І.Я. Лепешаў. – Гродна, 1999.
14. Лепешаў, І.Я. Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы: у 2 т. / І.Я. Лепешаў. – Мінск, 1993.
15. Лепешаў, І.Я. Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў / І.Я. Лепешаў. – Мінск, 2004.
16. Лепешаў, І.Я. Слоўнік беларускіх прыказак / І.Я. Лепешаў, М.А. Якалцэвіч. – Мінск, 2002.
17. Лобан, М.П. Арфаграфічны слоўнік / М.П. Лобан, М.Р. Суднік. – Мінск, 1990.
18. Мажэйка, Н.С. Частотны слоўнік беларускай мовы. Гутарковая мова / Н.С. Мажэйка, А.Я. Супрун. – Мінск, 1989.
19. Мажэйка, Н.С., Супрун, А.Я. Частотны слоўнік беларускай мовы. Паэзія / Н.С. Мажэйка, А.Я. Супрун. – Мінск, 1992.
20. Малажай, Г.М. Сучасная беларуская мова: Слова. Перыфраза. Фразеалагізм / Г.М. Малажай. – Мінск, 1992.
21. Насовіч, І.І. Слоўнік беларускай мовы / І.І. Насовіч. – Мінск, 1983.
22. Никитина, Т. Г. Словарь молодёжного сленга / Т.Г. Никитина. – М., 2003.
23. Пазнякоў, М.П. Слоўнік эпітэтаў беларускай літаратурнай мовы / М.П. Пазнякоў. – Мінск, 1988.
24. Пономарев, В.Т. Бизнес-сленг для “новых русских”: словарь-справочник / В.Т. Пономарев. – Донецк, 1996.
25. Слоўнік беларускай мовы. Арфаграфія. Арфаэпія. Акцэнтацыя. Словазмяненне / пад рэд. М.В. Бірылы. – Мінск, 1987.
26. Слоўнік мовы Скарыны / склад. У.В. Анічэнка. – Мінск, 1977 – 1994. – Т. 1 – 3.
27. Слоўнік мовы Янкі Купалы: у 8 т. / склад. У.А. Борык, рэдкал.: А.В. Ляшчынская [і інш.]. – Мінск, 2003. – Т. 6: Анамастыка.

28. Старычонок, В.Д. Слоўнік амонімаў беларускай мовы / В.Д. Старычонок. – Мінск, 1991.
29. Тураўскі слоўнік: у 5 т. / склад.: А.А. Крывіцкі, Г.А. Цыхун, І.Я. Яшкін. – Мінск, 1982 – 1987.
30. Фразеалагічны слоўнік мовы твораў Якуба Коласа / пад рэд. А.С. Аксамітава. – Мінск, 1993.
31. Шкраба, І.Р. Самабытнае слова. Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі (у рускамоўным дачыненні) / І.Р. Шкраба. – Мінск, 1994.
32. Этымалагічны слоўнік беларускай мовы / АН Беларусі; рэд. Г.А. Цыхун. – Мінск, 1978 – 1993. – Вып. 1 – 8.
33. Юрчанка, Г.Ф. Сучасная народная лексіка / Г.Ф. Юрчанка. – Мінск, 1993 – 1998. – Ч. 1 – 3.
34. Янкова, Т.С. Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны / Т.С. Янкова. – Мінск, 1982.
35. Янкоўскі, Ф.М. Крылатыя словы і афарызмы / Ф.М. Янкоўскі. – Мінск, 1960.
36. Яшкін, І.Я. Беларускія геаграфічныя назвы. Тапаграфія. Гідралогія / І.Я. Яшкін. – Мінск, 1971.

МОДУЛЬ II “МОВА І СТЫЛЬ СРОДКАЎ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ (РУСКАМОЎНЫЯ ТЭКСТЫ СМК)”

Основная

1. Валгина Н. С. Синтаксис современного русского языка. – М., 2003. – 423с.
2. Калинин А. В. Лексика русского языка. – М., 1971. – 231 с.
3. Ковтунова И. И. Современный русский язык. Порядок слов и актуальное членение предложения. – М., 1976. – 239 с.
4. Краткая русская грамматика / под ред. Н. Ю. Шведовой, В. В. Лопатина. – М., 1989. – 640 с.
5. Рахманова Л. И., Суздальцева В. Н. Современный русский язык. – М., 2007. – 479 с.
6. Розенталь Д. Э. и др. Современный русский язык. – М., 1999. – 442 с.
7. Розенталь Д.Э., Голуб И. Б., Теленкова М. А. Современный русский язык. – М., 2007. – 560 с.
8. Современный русский язык. В 3-х частях. / Под ред. П. П. Шубы. – 2 изд., испр. и доп. – Мн., 1998. – Ч.1: Фонетика. Лексикология. – 464с. - Ч.2: Словообразование. Морфология. – 554 с. – Ч.3: Синтаксис. Пунктуация. Стилистика. – 576 с.
9. Современный русский язык. Лексика и фразеология. Фонетика и орфография. Словообразование. Морфология. Синтаксис. Учебник для вузов. / Под ред. Д. Э. Розенталя. 4-е издание., испр. и дополненное. – М., 1984. – 723 с.
10. Фомина М. И. Лексика современного русского языка: Учеб. пособие для вузов / Под ред. Н. М. Шанского. – М.: Высш. шк., 1973. – 145 с.
11. Шмелев Д. Н. Современный русский язык. Лексика: Учеб. пособие для пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1977. – 333 с.

Дополнительная

1. Аванесов Р. И. Русское литературное произношение. – М.: Просвещение, 1972. – 415 с.
2. Белошапкова В. А. Современный русский язык. Синтаксис. – М.: Высш. шк., 1977. – 248 с.
3. Виноградов В. В. Русский язык. 3-е изд. – М.: Высш. шк., 1986. – 639 с.
4. Голуб И. Б. Грамматическая стилистика современного русского языка. – М., 1989.
5. Горбачевич К. С. Вариантность слова и языковая норма. – Л.: Наука, 1978. – 238 с.
6. Горбачевич К. С. Изменение норм русского литературного языка. – Л.: Просвещение, 1971. – 270 с.
7. Дудников А. В. Современный русский язык. – М.: Высш. шк., 1978. – 424 с.
8. Земская Е. А. Современный русский язык. Словообразование. – М.: Просвещение, 1973. – 304 с.
9. Иванова В. В. Современный русский язык. Графика и орфография. – М., 1976. – 288 с.
10. Ивченков В.И. Лингвистическая организация текста: В творческой лаборатории Владимира Короткевича. – Минск: БГУ, 2002. – 211 с.
11. Ивченков В.И. Лингвостилистика тропов Юрия Казакова. – Минск: УП Ред. науч.-метод. журн. “Пачатковая школа”, 2002. – 112 с.
12. Костомаров В. Г. Языковой вкус эпохи. Из наблюдений над речевой практикой масс-медиа. 3-е изд., испр. и доп. – СПб., Златоуст, 1999. – 320 с.
13. Крючков С. Е., Максимов Л. Ю. Современный русский язык. Синтаксис сложного предложения. – М., 1977. – 189 с.
14. Лекант П. Л. Синтаксис простого предложения в современном русском языке. – М., 1986. – 176 с.
15. Лингвистический энциклопедический словарь. – М., 1990.
16. Русские писатели о языке. Хрестоматия. – Ленинград, 1954. – 460 с.
17. Русский язык конца XX столетия (1985-1995). 2-е изд. – М.: Языки русской культуры, 2000. – 480 с.
18. Современный русский литературный язык / Под ред. П. А. Леканта. – М., 1999. – 464 с.
19. Современный русский язык. В двух частях / Под ред. Е. И. Дибровой. – М., 2001. – 540 с., 704 с.

Словари и справочники

1. Александрова З. А. Словарь синонимов русского языка / Под ред. Л. А. Чешко. – М.: Советская энциклопедия, 1969.
2. Ахманова О. С. Словарь омонимов русского языка. – 3-е изд. – М.: Русский язык, 1986.
3. Ашукин Н. С., Ашукин М. Г. Крылатые слова. Литературные цитаты. Образные выражения. – 4-е изд., испр. и доп. – М.: Художественная литература, 1987.
4. Бабкин А. И., Шендецов В. В. Словарь иноязычных выражений и слов. –

- Т. 1-2, 2-е изд. – М., 1987.
5. Баранов А. Н., Караулов Ю. Н. Словарь политических метафор. – М.: АСМ, 1994.
 6. Бельчиков Ю. А., Панюшева М. С. Словарь паронимов современного русского. – М., 1994.
 7. Бельчиков Ю. А., Панюшева М. С. Словарь паронимов современного русского языка. – М.: Русск. яз., 1994.
 8. Бирих А. К., Мокиенко В. М., Степанова Н. Словарь русской фразеологии. Историко-этимологический справочник. – СПб., 1998.
 9. Большой иллюстрированный словарь иностранных слов. – М., 2002.
 10. Большой толковый словарь иностранных слов в русском языке. – М., 1999.
 11. Большой толковый словарь русского языка / Автор и руководитель проекта, составитель, главный редактор Кузнецов С. А. – СПб.: Норинт, 1998.
 12. Былинский К. И., Никольский Н. Н. Русский язык: Справочник по орфографии и пунктуации. 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во МГУ, 1998.
 13. Валгина Н. С., Светлышева В. Н. Орфография и пунктуация. – М., 2001.
 14. Валгина Н. С., Светлышева В. Н. Русский язык. Орфография и пунктуация. – М., 2000.
 15. Введенская Л. А. Словарь синонимов русского языка. – Ростов-на-Дону, 1982
 16. Горбачевич К. С. Русский синонимический словарь. – Спб, 1996.
 17. Грабчиков С. М. Межъязыковые омонимы и паронимы. Опыт русско-белорусского словаря. – Мн., 1980.
 18. Граудина Л. К., Ицкович В. А., Катлинская Л. П. Грамматическая правильность русской речи. – М., 1976.
 19. Еськова Н. А. Краткий словарь русского языка: Грамматические формы. Ударение. – М., 1994.
 20. Захаренко Е. Н., Комарова Л. Н., Нечаева И. В. Новый словарь иностранных слов. – М., 2003.
 21. Золотова Г. А. Синтаксический словарь: Репертуар Элементарных единиц русского синтаксиса. – М., 1988.
 22. Краткий словарь синонимов русского языка. – М., 1961.
 23. Краткий словарь современных понятий и терминов / Под общ. ред. В. А. Макаренко. 3-е изд. – М.: Республика, 2000.
 24. Краткий справочник по современному русскому языку / Касаткин Л. Л., Клобуков Е. В. и др. / Под ред. П. А. Леканта. 2-е изд., испр. и доп. – М.: Высш. шк. 1995.
 25. Крысин Л. П. Толковый словарь иноязычных слов. – М.: Русск. яз., 1998.
 26. Львов М. Г. Словарь антонимов русского языка. 9-е изд. – М.: Русск. яз., 1984.
 27. Новейший словарь иностранных слов и выражений. – Мн., 2003.
 28. Новиков А. Б. словарь перифраз русского языка (на материале газетных публикаций). – М., 1999.

29. Новичков Н. Н. Словарь современных сокращений и аббревиатур. – М., 1995.
30. Новые слова и значения. Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 70-х годов / Под ред. Н. З. Котеловой. – М.: Русск. яз., 1984.
31. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка. РАН, ИРЯ, РФК. – М.: АЗЪ, 1993.
32. Орфографический словарь русского языка/Под ред. С. Г. Бархударова, С. И. Ожегова, А. Б. Шапиро. 11-е изд. стереотип. – М.: Сов. энциклопедия, 1971 (и последующие издания).
33. Орфоэпический словарь русского языка/Под ред. Р. И. Аванесова. 3-е изд. стереотип. – М.: Русск. яз., 1987.
34. Розенталь Д.Э. Управление в русском языке. Справочник для работников печати. – М., 1988.
35. Розенталь Д.Э., Теленкова М. А. Словарь трудностей русского языка. – М., 1985.
36. Розенталь Д.Э., Теленкова М. А. Словарь трудностей русского языка. – М., 2003.
37. Розенталь Д. Э., Джанджакова Е. В., Кабанова Н. П. Справочник по правописанию, произношению, литературному редактированию. 2-е изд., испр. – М.: ЧеРо, 1998.
38. Русский орфографический словарь /Отв. ред. В. В. Лопатин. – М.: Азбуковник, 1999.
39. Русский язык: Энциклопедия. 2-е изд., перераб. и доп. / Под ред. Ю. Н. Караулова – М.: Большая Российская энциклопедия; Дрофа, 1997.
40. Словарь и культура русской речи. К 100-летию со дня рождения С. И. Ожегова. – М.. 2001.
41. Словарь иностранных слов. 7-е изд., перераб. – М.: Русск. яз., 1979 (последующие издания).
42. Словарь новых слов русского язык /Под ред. Н. З. Котеловой. – СПб.: Дмитрий Буланин, 1995.
43. Словарь русского языка: В 4 т. 2-е изд., испр. и доп. – М.: Русск. яз., 1985-1988.
44. Словарь синонимов русского языка: В 2 т./Под ред. А. П. Евгеньевой. – Л.: Наука, 1970-1971.
45. Словарь современного русского литературного языка: В 17 т. – М.: АН СССР, 1950-1965.
46. Словарь современного русского литературного языка: В 20 т. – М., 1991-1994. – Т. I-VI.
47. Словарь ударений русского языка/Сост.: Ф. Л. Агеенко и М. В. Зарва / Под ред. М. А. Штудинера. – М.: Рольф, 2000.
48. Современный словарь иностранных слов. 2-е изд. – М., 1999.
49. Солганик Г. Я. Стилистический словарь публицистики. Около 6000 слов и выражений. – М.: Русские словари, 1999.
50. Солганик Г. Я. Толковый словарь: Язык газеты, радио, телевидения. – М. АСМ- Астрель, 2002.

51. Толковый словарь русского языка конца XX в. / Под ред. Г. Н. Складневской. – СПб.: Фолио-пресс, 1998.
52. Толковый словарь русского языка: В 4 т. / Под ред. Д. Н. Ушакова. – М.: Сов. энциклопедия, 1935-1940.
53. Толковый словарь современного русского языка: Языковые изменения конца XX столетия. – М., 2005.
54. Трудности русского языка: Словарь-справочник журналиста/Под ред. Л. И. Рахмановой. 3-е изд., испр. и доп. – Ч. 1. А-Л. – М.: Изд-во МГУ, 1993; Ч. 2. М-Я. – М., 1994.
55. Трудности словоупотребления и варианты норм русского литературного языка. Словарь-справочник. Ред. К. С. Горбачевич. – Л.: Наука, 1974.
56. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. – М.: 1964-1971. – Т. 1-4.
57. Федоров А. И. Фразеологический словарь русского литературного языка. – М.: Цитадель, 1997.
58. Фелицина В. П., Мокиенко В. М. Русский фразеологический словарь. – М.: Эксмо-Пресс, 1999.
59. Фразеологический словарь русского языка/Под ред. А. И. Молоткова. – 4-е изд., стереотипное – М.: Русский язык, 1986.
60. Шанский Н. М., Иванов В. В., Шанская Т. В. Краткий этимологический словарь. 2-е изд., испр. и доп. – М.: Просвещение, 1971.
61. Яранцев Р. И. Словарь-справочник по русской фразеологии. – М., 1981.

II. РЕКАМЕНДАЦЫИ ПА АРГАНИЗАЦЫИ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ

Студэнтам у працэсе вывучэння дысцыпліны рэкамендуецца рэгулярна знаёміцца з айчынай і замежнай літаратурай, аналізаваць новыя публікацыі па лексікалогіі, фразеалогіі, лексікаграфіі, фразеаграфіі, словаўтварэнні, матэрыялы навукова-практычных канферэнцый па праблемах арганізацыі медыятэкстаў, вучыцца творча прымяняць атрыманыя веды пры напісанні рэфератаў, трактатаў, творчых работ і ўласных журналісцкіх матэрыялаў.

III. ХАРАКТАРЫСТЫКА МЕТАДАЎ І ТЭХНАЛОГІЙ НАВУЧАННЯ

Пры навучанні мове СМК, акрамя традыцыйных, выкарыстоўваецца метады інтэрактыўны, які арыентаваны на актывізацыю дзейнасці навучэнцаў. Выконваючы інтэрактыўныя заданні і практыкаванні, студэнты не столькі замацоўваюць пройдзены матэрыял, колькі спасцігаюць новае. Лекцыі маюць уводны, праблемны або абагульняльны (аглядны) характар. Асноўным прызначэннем іх з'яўляецца апісанне набыткаў (сінхронны аспект) і новых тэндэнцый (дыяхранны аспект) развіцця мовы і мовазнаўства; інтэрпрэтацыя класічных і сучасных поглядаў на лексіка-семантычныя, словаўтваральныя факты; метадычныя рэкамендацыі па лексіка- і фразеаграфічнай практыцы; вызначэнне тыповых (і менш распаўсюджаных) памылак словаўжывання і словаўтварэння; сістэмнае азнаямленне з вучэбнай і навуковай літаратурай. Усе віды вучэбных заданняў маюць паэтапны, сістэмны і пераемны характар у адпаведнасці з праходжаннем пэўнага раздзела мовазнаўства.

Выкарыстоўваюцца тэхналогіі праблемнага, эўрыстычнага навучання і тэхналогія дыдактычнай эўрыстыкі. Пры першым навучанні рэалізуецца спосаб актыўнага ўзаемадзення студэнта з праблемна-пададзеным зместам навучання, у ходзе якога студэнт вучыцца думаць, творча засвойваць веды. Праблемнае навучанне выступае альтэрнатывай для эўрыстычнага, калі ставяцца мэты канструявання студэнтам уласнага сэнсу, мэт і зместу адукацыі, а таксама яе арганізацыі, дыягностыкі і ўсведамлення. У выніку навучання па тэхналогіі дыдактычнай эўрыстыкі студэнт пераасэнсоўвае, дабудоўвае або драматызуе свой вынік. Адбываецца асобаснае адукацыйнае ўключэнне студэнта ў моўна-культурныя працэсы ў якасці іх паўнапраўнага ўдзельніка. У практыцы выкладання мовы СМК актыўна выкарыстоўваюцца камп'ютарныя тэхналогіі, у прыватнасці камп'ютарнае тэсціраванне, электронная бібліятэка, сайтавае суправаджэнне навукова-метадычнага забеспячэння адукацыйнага працэсу.

IV. ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДУЕМЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для кантролю якасці адукацыі, у тым ліку пры прымяненні камп'ютарнага тэсціравання, выкарыстоўваюцца наступныя сродкі дыягностыкі:

- тыпавыя заданні;
- тэсты па асобных раздзелах і дысцыпліне ў цэлым;
- вуснае апытанне падчас заняткаў;
- напісанне рэферата па асобных раздзелах дысцыпліны;
- публічнае выступленне студэнтаў перад групай;
- падрыхтоўка прэзентацый па тэмах рэфератаў;
- кантрольныя работы;
- курсавая праца;
- экзамен.

V. ПРЫКЛАДНЫЯ ПЫТАННІ ДА ЭКЗАМЕНАЎ МОДУЛЬ I “МОВА І СТЫЛЬ СРОДКАЎ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ (БЕЛАРУСКАМОЎНЫЯ ТЭКСТЫ СМК)”

1. Змест і задачы дысцыпліны “Мова сродкаў масавай камунікацыі”.
2. Сучасны стан медыялінгвістыкі як навукі. Найважнейшыя напрамкі ў сучасным мовазнаўстве.
3. Камунікатыўны аспект вывучэння мовы СМК.
4. Прагматычны аспект вывучэння мовы СМК.
5. Размежаванне мовы і маўлення. Структура і класіфікацыя маўленчых актаў. Віды выказванняў, іх інтэрпрэтацыя.
6. Сацыяльныя і сацыяльна-псіхалагічныя функцыі маўленчых зносін пры дапамозе СМК.
7. Сацыялінгвістычны аспект вывучэння мовы СМК. Сацыяльная дыферэнцыяцыя мовы.
8. Мова і культура. Мова і палітыка. Мова і ўлада. Праблемы моўнай палітыкі.

9. Медыялінгвістыка як навуковая і прыкладная дысцыпліна.
10. Паняцце нормы. Абавязковасць моўных норм.
11. Норма моўная і функцыянальна-стылёвая. Варыятыўнасць нормы.
12. Класіфікацыя моў. Паходжанне і развіццё моў. Мовы свету і іх класіфікацыя. Генеалагічная класіфікацыя моў. Марфалагічная класіфікацыя моў.
13. Генетычная і тыпалагічная характарыстыка беларускай мовы. Параўнальна-гістарычны метады.
14. Размежаванне паняццяў вусная форма існавання мовы і пісьмовая. Спонтаннасць, незваротнасць, шматканальнасць як формы існавання вуснай мовы.
15. Структура камунікатыўнага акта. Значэнне гукавой абалонкі маўлення.
16. Мэты і задачы вывучэння фанетыкі (сінхронная, дыяхранная, агульная, супастаўляльная).
17. Сегментныя і суперсегментныя фанетычныя адзінкі. Азначэнне гука. Чатырохаспектны разгляд гука: акустычны, артыкуляцыйны, перцэптыўны, функцыянальны.
18. Акустычная фанетыка. Акустычныя ўласцівасці гукаў маўлення. Частата ваганняў і вышыня гукаў. Сіла і гучнасць гука. Спектр гука і тэмбр. Метады акустычных даследаванняў.
19. Артыкуляцыйная фанетыка. Артыкуляцыйная характарыстыка гукаў маўлення. Маўленчы апарат: актыўныя і пасіўныя органы. Фазы артыкуляцыі. Метады артыкуляцыйных даследаванняў.
20. Перцэптыўная фанетыка. Уплывовыя фактары на ўспрыманне маўлення. Перцэптыўныя эталоны. Метады перцэптыўных даследаванняў. Гукавы сімвалізм.
21. Артыкуляцыйна-акустычная класіфікацыя гукаў: паводле ўдзелу голасу і шуму, спосабу і месца ўтварэння, палатальнасці.
22. Класіфікацыя галосных гукаў. Класіфікацыя зычных гукаў.
23. Асаблівасці вымаўлення безэквівалентных у дачыненні да рускай мовы гукаў.
24. Фанетычныя законы (закон недысімілятыўнага акання, асіміляцыя, дысіміляцыя) і іншыя фанетычныя працэсы (дыярэза, пратэза, эпентэза, метатэза, гаплалогія).
25. Фанетычная і фанематычная транскрыпцыя.
26. Фанетычныя чаргаванні гукаў: галосных, зычных; гістарычныя і пазіцыйныя.
27. Пазіцыйныя чаргаванні гукаў як вынік фанетычных працэсаў. Асаблівасці сінтагматыкі гукаў беларускай мовы.
28. Фаналогія. Гукі маўлення і гукі мовы. Паняцце пра фанему.
29. Сінтагматычная характарыстыка галосных і зычных (спалучальнасць галоснага і зычнага, галоснага і галоснага).
30. Дыферэнцыяльныя і інтэгральныя прыметы фанем і гукаў. Архіфанема.

Гіперфанема. Сістэма фанем.

31. Нейтралізацыя галосных фанем у слабых пазіцыях (у параўнанні з рускай мовай). Формула акання. Фаналагічныя школы.

32. Склад як фанетычная адзінка. Тэорыі складу: экспіраторная, санорная, мускульнага напружання. Складовыя і нескладовыя гукі. Характарыстыка складоў.

33. Структура беларускага націску (слабае прымыканне, тэндэнцыя да адкрытага і прыкрытага складу).

34. Аналіз складовай структуры слова. Прынцыпы складападзелу. Закон узрастаючай гучнасці.

35. Фанетычны, графічны складападзелы і іх адрозненне ад марфемнага падзелу слоў.

36. Перанос слова паводле новай рэдакцыі “Правіл беларускай арфаграфіі і пунктуацыі”.

37. Роля націску і інтанацыі ў арганізацыі маўленчай плыні. Фанетычная прырода націску.

38. Розныя тыпы націску. Месца націску ў слове. Нерухомы і рухомы формаўтваральны націск. Клітыкі. Фразавы, сінтагменны, лагічны націск. Аналіз націску ў тэксце.

39. Інтанацыя. Фанетычнае члянэнне маўлення. Танальныя сродкі інтанацыі. Тэмбравыя сродкі інтанацыі. Функцыя інтанацыі.

40. Асноўныя тыпы інтанацыйных канструкцый у беларускай мове. Інтанацыйная сінанімія.

41. Стылі літаратурнага вымаўлення. Арфаэпічная норма. Беларускае вымаўленне ў гістарычным развіцці.

42. Асноўныя нормы сучаснага беларускага вымаўлення: галосныя націскныя і ненаціскныя, зычныя ў моцных і слабых пазіцыях, гукі на стыку слоў.

43. Вымаўленне галосных. Нормы літаратурнага вымаўлення зычных і спалучэнняў зычных, некаторых граматычных формаў. Арфаэпічная норма і культура маўлення.

44. Прычыны і крыніцы адхіленняў ад літаратурнага вымаўлення. Вымаўленне на тэлебачанні і на радыё. Інтэрферэнтныя з’явы ў вымаўленні і шляхі іх пераадолення.

45. Дэфекты вымаўлення. Прафесійныя “хваробы” ў аўдыявізуальных СМІ: “каша ў роце”, празмерная лабіялізаванасць, дзеканне/цеканне. Арфаэпічны аналіз тэксту.

46. Узнікненне пісьма. Этапы развіцця пісьма. Піктаграфічнае, ідэаграфічнае і фонаграфічнае пісьмо.

47. Звесткі з гісторыі графікі. Фарміраванне беларускай графікі. Гук і літара.

48. Развіццё асноўных алфавітаў. Славянскія алфавіты. Сучасны беларускі алфавіт. “Лацінка” і кірыліца, кітабы.

49. Прынцыпы беларускай графікі. Графіка і алфавіт. Графіка-арфаграфічная цэласнасць паняццяў “фаналогія – графіка – арфаграфія”. Графічны аналіз слова.

50. Сінхроннае і дыяхроннае вывучэнне беларускай арфаграфіі. Гісторыя станаўлення. Уплыў экстралінгвістычных фактараў на беларускую арфаграфію.
51. Адаптацыя правапісу да сацыяльна-эканамічных зрухаў у грамадстве (сістэмнасць – асістэмнасць).
52. Асноўныя прынцыпы (напісанні) сучаснай беларускай арфаграфіі. Суадносіны фанетычнага і марфалагічнага прынцыпаў у беларускай арфаграфіі.
53. Рэфармаванне правапісу (кансерватызм і памкненне да арфаграфічных змен). Рэформа правапісу 1933-га года.
54. Удакладненні правапісу (Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. Мн.: Весці АН БССР, 1959г.).
55. Навуковая канферэнцыя “Праблемы беларускага правапісу” (19-20 лістапада, 1992г.).
56. Закон “Аб Правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” (2008г.). Асноўныя ўдакладненні і змены ў новай рэдакцыі “Правіл”.
57. Графічныя скарачэнні. Арфаграфічны аналіз слова.
58. Сутнасць граматыкі. Сувязь граматыкі з фанетыкай і лексікалогіяй.
59. Граматычныя значэнне, катэгорыя, форма. Сродкі і спосабы выражэння граматычных формаў.
60. Беларуская граматыка: праблемы нарматыўнасці ў СМІ.
61. Парадыгматычныя здольнасці і сінтагматычнае размяшчэнне марфалагічных форм. Класіфікацыйныя ўласцівасці часцін мовы.
62. Часціны мовы як лексіка-граматычныя класы слоў, прынцыпы аб’яднання. Сістэма часцін мовы.
63. Знамянальныя і незнамянальныя словы. Пераходнасць у сістэме часцін мовы і з’ява сінкрэтызму.
64. Марфалагічная стратыфікацыя публіцыстычнага тэксту. Рост аналітызму ў марфалогіі сучаснай беларускай мовы. Марфалагічны аналіз.
65. Назоўнік. Функцыянальная характарыстыка назоўніка. Семантычны аб’ём назоўніка. Дамінаванне назоўнікавых канструкцый у тэкстах СМІ: прычыны і вынікі.
66. Аддзеяслоўныя назоўнікі і нормы ўжывання іх у публіцыстычным тэксце.
67. Марфалагічныя прыметы назоўніка і сінтаксічная роля ў сказе.
68. Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў (агульныя і ўласныя, канкрэтныя і абстрактныя, адушаўленыя і неадушаўленыя, асабовыя, зборныя, рэчыўныя), марфалагічная залежнасць ад семантыкі слова.
69. Асноўныя граматычныя катэгорыі назоўнікаў. Прынцыпы класіфікацыі назоўнікаў па радах. Род марфалагічна нязменных назоўнікаў. Разыходжанні ў граматычным родзе некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах.
70. Катэгорыя ліку. Назоўнікі з суадноснымі формамі ліку. Назоўнікі *singularia tantum* і *pluralia tantum*. Асаблівасці выражэння катэгорыі ліку ва ўласных назоўніках, у групах рэчыўных, зборных і абстрактных назоўнікаў.
71. Несупадзенне ў граматычным ліку некаторых назоўнікаў у беларускай і

рускай мовах.

72. Катэгорыя склону. Значэнні склонаў, выражэнне іх у тэксце. Рэшткі формы клічнага склону.

73. Тыпы скланення назоўнікаў. Варыянтнасць канчаткаў у склонавай сістэме назоўнікаў і іх характарыстыка.

74. Словаўтваральнае значэнне некаторых склонавых канчаткаў. Рознаскланяльныя і нескланяльныя назоўнікі. Субстантывацыя.

75. Праблемы кадыфікацыі склонавых канчаткаў назоўнікаў у беларускай мове. Цяжкія выпадкі ўжывання канчаткаў назоўнікаў.

76. Прыметнік. Функцыянальная характарыстыка прыметніка.

77. Асноўныя катэгарыяльныя значэнні і лексіка-граматычныя разрады. Якасныя, адносныя і прыналежныя прыметнікі, іх значэнне, граматычныя формы і ўзаемапранікненні.

78. Поўныя, кароткія і сцягнутыя (усечаныя) формы, шляхі іх распазнавання.

79. Ступені параўнання якасных прыметнікаў. Сінтэтычныя і аналітычныя формы ступеней параўнання. Суплетывізм. Формы элятыва ў беларускай і рускай мовах. Кампаратыў і суперлятыў.

80. Адносныя прыметнікі. Функцыянальныя асаблівасці, сінаніміка прыналежных прыметнікаў і роднага прыналежнасці. Формы ацэнкі прыметнікаў.

81. Скланенне прыметнікаў. Варыянтнасць некаторых склонавых канчаткаў прыметнікаў. Ад'ектывацыя.

82. Агульныя асаблівасці выкарыстання прыметнікаў. Поўная і кароткая формы прыметнікаў. Прыметнікі з суфіксамі ацэнкі.

83. Ступені параўнання прыметнікаў і іх асаблівасці. Якасныя і адносныя прыметнікі ў беларускай мове. Сінанімія прыметнікаў і назоўнікаў ва ўскосных склонах.

84. Лічэбнік. Функцыянальная характарыстыка лічэбніка. Разрады лічэбнікаў па значэнні і структуры.

85. Колькасныя лічэбнікі і іх групы. Дробавыя лічэбнікі. Зборныя лічэбнікі.

86. Сінтаксічная спалучальнасць лічэбнікаў з назоўнікамі. Парадкавыя лічэбнікі.

87. Лічбы як сродак выражэння колькасных значэнняў.

88. Скланенне лічэбнікаў. Тыповыя памылкі ва ўжыванні. Абзначэнне прыблізнай і няпэўнай колькасці.

89. Займеннік. Функцыянальная характарыстыка займенніка. Своеасаблівасць значэння і функцыі займеннікаў.

90. Разрады займеннікаў па значэнні і па суадносінах з іншымі часцінамі мовы. Асаблівасці скланення займеннікаў розных разрадаў.

91. Займеннік як сродак лагічнай і сінтаксічнай арганізацыі тэксту.

92. Роля займенніка ў кантэксце. Сінанімія разрадаў займеннікаў.

93. Лічэбнік. Зборныя і колькасныя лічэбнікі як сінанімы. Сінанімія колькасна-іменных словазлучэнняў.

94. Характарыстыка варыянтных форм лічэбнікаў. Выпадкі няўдалага

ўтварэння і ўжывання форм лічэбнікаў.

95. Дзеяслоў. Функцыянальная характарыстыка дзеяслова. Катэгорыяльныя значэнні дзеяслова.

96. Неазначальная форма дзеяслова (інфінітыў), яе ўтварэнне, граматычнае значэнне, марфалагічныя прыметы і сінтаксічныя функцыі. Асновы дзеяслова: інфінітыва і цяперашняга (будучага простага).

97. Прадуктыўныя і непрадуктыўныя класы дзеясловаў.

98. Пераходныя і непераходныя, зваротныя і незваротныя дзеясловы. Катэгорыя стану.

99. Асаблівасці граматычнага выражэння катэгорыі незалежнага, залежнага і зваротна-сярэдняга стану. Сінаніміка стану дзеяслова.

100. Катэгорыя трывання, граматычныя значэнні закончанага і незакончанага трывання, спосабы ўтварэння.

101. Катэгорыя ладу. Значэнне, формы і ўтварэнне абвеснага, загаднага і ўмоўнага ладу. Сінаніміка ладу дзеяслова.

102. Катэгорыя часу. Значэнне і формы дзеясловаў цяперашняга, прошлага і будучага часу.

103. Спецыфіка роду і ліку дзеясловаў.

104. Сінаніміка часу дзеяслова.

105. Катэгорыя асобы дзеяслова, граматычнае значэнне, выражэнне і ўжыванне. Безасабовыя дзеясловы.

106. Спражэнне дзеясловаў. Рознаспрагальныя дзеясловы.

107. Дзеепрыметнік. Асаблівасці праяўлення дзеяслоўных катэгорый стану, часу і трывання ў дзеепрыметніку.

108. Прадуктыўнасць і непрадуктыўнасць існавання ў беларускай мове некаторых дзеепрыметнікавых формаў (у параўнанні з рускай мовай).

109. Сродкі сінанімічнай замены дзеепрыметнікаў. Ад'ектывацыя дзеепрыметнікаў.

110. Дзеепрыслоўе. Граматычныя катэгорыі дзеепрыслоўяў. Асаблівасці функцыянавання дзеепрыслоўяў. Адвербіялізацыя дзеепрыслоўяў.

111. Прыслоўе. Марфалагічныя прыметы і сінтаксічная роля прыслоўяў. Разрады прыслоўяў паводле значэння.

112. Ступені параўнання якасных прыслоўяў і іх утварэнне. Формы прыслоўяў са значэннем ацэнкі і меры якасці.

113. Спосабы ўтварэння прыслоўяў: прадуктыўнасць – непрадуктыўнасць. Тэкстаўтваральная (інфармацыйная, ацэначная) роля прыслоўяў у тэкстах розных стыляў.

114. Словы катэгорыі стану (безасабова-прэдыкатыўныя словы). Функцыянальная характарыстыка, суадноснасць з рознымі часцінамі мовы. Гісторыя вылучэння ў самастойную часціну мовы.

115. Граматычныя асаблівасці мадальных слоў як самастойнай часціны мовы.

116. Словаўтваральная і семантычная сувязі мадальных слоў з іншымі часцінамі мовы. Сінтаксічная аснова выдзялення мадальных слоў у асобную групу. Разрады па значэнні, суадноснасць з рознымі часцінамі мовы.

117. Значэнні і функцыі службовых часцін мовы.

118. Функцыянальная характарыстыка прыназоўніка. Разрады прыназоўнікаў. Ужыванне прыназоўнікаў з ускоснымі склонамі назоўнікаў.
119. Асноўныя значэнні прыназоўнікаў. Некаторыя асаблівасці ва ўжыванні прыназоўнікаў. Пераход іншых часцін мовы ў прыназоўнікі (узмацненне аглютынацыі ў сродку).
120. Функцыянальная характарыстыка злучнікаў. Семантычныя і граматычныя прыметы злучнікаў.
121. Класіфікацыя злучнікаў паводле паходжання, складу, спосабу ўжывання і функцыянальнага значэння. Злучальныя словы, адрозненне іх ад злучнікаў.
122. Часціцы. Семантычная і граматычная характарыстыкі часціц.
123. Разрады часціц паводле функцыянальнага значэння і марфалагічнага складу. Пераход у часціцы іншых часцін мовы.
124. Функцыянальная характарыстыка выклічнікаў і гукаперайманняў.
125. Размежаванне выклічнікаў і гукаперайманняў. Функцыя выклічнікаў і гукаперайманняў. Аказіянальная субстантывацыя і вербалізацыя выклічнікаў.
126. Стылістычныя рэсурсы сінтаксісу. Асаблівасці сінтаксісу розных стыляў маўлення.
127. Сістэма сінтаксічных адзінак. Сінтаксіс як вучэнне пра спалучальнасць слоў і пабудову тэксту. Сінтаксічныя сувязі і сінтаксічныя адносіны.
128. Асноўныя сінтаксічныя адзінкі мовы: словаформа, словазлучэнне, сказ, складанае сінтаксічнае цэлае, тэкст.
129. Словазлучэнне, яго тыпы. Структурная схема словазлучэння. Сінтагма.
130. Віды сувязі ў словазлучэннях. Злучальная сувязь і спосабы яе рэалізацыі: з'яднанне, раз'яднанне і перараз'яднанне.
131. Падпарадкавальная сувязь і спосабы яе рэалізацыі: дапасаванне, кіраванне і прымыканне.
132. Некаторыя асаблівасці беларускага кіравання.
133. Прэдыкатыўнасць, мадальнасць і інтанацыя паведамлення як асноўныя адзнакі сказа.
134. Граматычныя катэгорыі часу, асобы і іх структурная роля ў афармленні сказа. Класіфікацыі сказаў.
135. Сказ і выказванне. Сказ у ролі загалову публіцыстычнага тэксту.
136. Просты сказ. Фармальнае арганізацыя простага сказа. Структурная схема сказа.
137. Члены сказа і дэтэрмінанты. Марфалагізаваныя і немарфалагізаваныя члены сказа. Спосабы граматычнага выражэння галоўных членаў сказа.
138. Прэдыкатыўная сувязь і спосабы яе рэалізацыі: каардынацыя, суразмяшчэнне і прыцягненне.
139. Даданыя члены сказа. Значэнні і функцыі ў сказе. Азначэнне і спосабы яго выражэння. Прыдатак.
140. Дапаўненне, структурныя тыпы і спосабы выражэння.
141. Акалічнасць, тыпы і спосабы выражэння. Сінкрэтызм даданых членаў сказаў.
142. Аднасастаўныя сказы. Прырода аднасастаўнасці і месца аднасастаўных

сказаў у класіфікацыйнай сістэме сінтаксічных канструкцый. Тыпы аднастаўных сказаў.

143. Няпоўныя сказы і адрозненне іх ад аднастаўных. Сказы нерасчлянёнага тыпу. Ускладнены сказ. Сказы з аднароднымі членамі. Зваротак. Далучальныя канструкцыі.

144. Семантычная арганізацыя простага сказа. Актывізацыя мадальных працэсаў у сучасных СМІ.

145. Камунікатыўная арганізацыя простага сказа. Актуальнае члянэнне выказвання. Камунікатыўная парадыгма сказа. Парадак слоў у сказе.

146. Стылістычныя асаблівасці розных тыпаў простага сказа. Поўныя і няпоўныя сказы ў розных стылях маўлення.

147. Экспрэсіўнасць эліптычных канструкцый. Фігура ўмоўчання. Сінанімія асабовых, безасабовых, няпэўна-асабовых і абагульнена-асабовых сказаў.

148. Стылістычныя асаблівасці сцвярдзальных і адмоўных сказаў.

149. Сінанімія формы выказніка. Значэнне дапаможных дзеясловаў. Сінанімія назоўнага і творнага прэдыкатыўнага ў састаўным выказніку.

150. “Расшчапленне выказніка”. Дапасаванне выказніка да дзейніка.

151. Актуальнае члянэнне выказвання і парадак слоў у сказе.

152. Інверсія членаў сказа. Месца членаў сказа пры прамым парадку слоў. Памылкі пры інверсіі членаў сказа.

153. Сінанімія прыназоўнікавых і беспрыназоўнікавых канструкцый. Сінанімія прыназоўнікаў. Кіраванне пры сінанімічных словах.

154. Нанізванне аднолькавых склонаў. Склоны дапаўнення пры дзеясловах з адмоўем. Кіраванне пры аднародных членах сказа. Родны склон аб’екта і родны склон суб’екта.

155. Сказы з аднароднымі членамі. Стылістычнае значэнне розных спосабаў падбору і спалучэння аднародных членаў.

156. Сінанімічныя злучнікі пры аднародных членах. Значэнне пропуску і паўтарэння злучнікаў.

157. Прыназоўнікі пры аднародных членах. Стылістычнае значэнне абагульняльных слоў.

158. Памылкі ў сказах з аднароднымі членамі – лагічныя і граматычныя.

159. Паралельныя сінтаксічныя канструкцыі. Параўнальна-стылістычная характарыстыка простых сказаў з дзеепрыслоўным словазлучэннем і складаных сказаў з даданым азначальным.

160. Сінанімія сказаў з аддзеяслоўным назоўнікам і сказаў з асабовым дзеясловам.

161. Сінанімія сказа з аднароднымі выказнікамі і сказа з дзеепрыслоўнай канструкцыяй, інфінітыўнага сказа і сказа з асабовым дзеясловам.

162. Пасіўныя і актыўныя канструкцыі. Адасобленыя члены сказа – азначэнні, прыдаткі. Тлумачальныя члены сказа.

163. Дзеепрыметныя словазлучэнні. Дзеепрыслоўныя словазлучэнні. Канструкцыі з аддзеяслоўнымі назоўнікамі.

164. Складаны сказ, яго фармальныя, семантычныя і камунікатыўныя арганізацыя.

165. Прынцыпы класіфікацыі і тыпалагічная характарыстыка складаных сказаў. Тыпы складаных сказаў. Складаназлучаныя сказы, граматычная прырода, будова і значэнне.
166. Знакі прыпынку ў складаназлучаных сказах. Складаназалежныя сказы. Сродкі сувязі іх частак. Віды даданых частак. Знакі прыпынку ў складаназалежных сказах.
167. Складаныя бяззлучнікавыя сказы. Сродкі сувязі частак бяззлучнікавых сказаў. Тыпы бяззлучнікавых сказаў у залежнасці ад структуры і значэння. Пунктуацыя ў бяззлучнікавых сказах.
168. Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі (камбінаванай будовы), пунктуацыя ў іх.
169. Складанае сінтаксічнае цэлае. Ланцуговая, паралельная і далучальная віды сувязі паміж асобнымі сказамі ў складзе складанага сінтаксічнага цэлага.
170. Абзац і складанае сінтаксічнае цэлае. Перыяд. Структурныя, інтанацыйныя і выяўленчыя ўласцівасці перыяда.
171. Паняцце аб сінтаксісе звязнага маўлення. Складаныя формы арганізацыі дыялагічнага і маналагічнага маўлення. Тэкст.
172. Чужая мова, яе віды (простая, ускосная і няўласна-простая) і спосабы ўвядзення ў тэкст.
173. Сінтаксічныя асаблівасці разнавіднасцей чужой мовы. Чужая мова і словы аўтара, сувязь і ўзаемаадносіны паміж імі. Пунктуацыя пры чужой мове.
174. Рэпліка, маналог, дыялог, палілог, іх арганізацыя, функцыі і стылістычная роля
175. Новыя з'явы ў сучасным сінтаксісе. Экспрэсіўнае вылучэнне членаў сказа. Адчлененне. Сегментацыя.
176. Назоўны ўяўлення. Адчленены інфінітыў. Займеннікава-назоўнікавыя канструкцыі. Назоўнікава-займеннікавыя канструкцыі. Далучальныя канструкцыі. Парцэляцыя. Стылістычнае выкарыстанне звароткаў.
177. Асаблівыя прыёмы стылістычнай арганізацыі маўлення. Перыяд. Стылістычныя і рытарычныя фігуры. Анафара. Эпіфара. Хіязм. Зеўгма. Алюзія.
178. Сінтаксічны паралелізм. Кальцо страфы. Капазіцыйны стык (эпанафара). Градацыя. Антытэза. Паўтор. Рытарычнае пытанне. Рытарычны зваротак.
179. Прадмет і задачы пунктуацыі. Пунктуацыя як графічны сродак інтанацыйнага выдзялення сінтагм.
180. Актуальнае члененне сказа, інтанацыя і знакі прыпынку. Сінтаксічная, сэнсава размежавальная і стылістычная функцыя знакаў прыпынку.
181. Паравербальныя сродкі камунікацыі (эматыконы, смайлікі і інш.).
182. Функцыянальны стыль як адна з асноўных катэгорый стылістыкі. Паняцце аб функцыянальным стылі.
183. Агульная характарыстыка функцыянальных стыляў: канструктыўны прынцып, вобразнасць, стандарт і экспрэсія, тэорыя газетнай штампаванасці, індывідуальнасць. Прынцыпы класіфікацыі функцыянальных стыляў.

184. Сістэма стыляў сучаснай літаратурнай мовы. Пытанне аб іерархіі стыляў. Узаемадзеянне функцыянальных стыляў. Паняцце аб стылявой норме і стылёвым эстэтычным ідэале.
185. Навуковы стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы, што абслугоўвае галіну навукі, тэхнікі, вытворчасці. Асноўная функцыя навуковага стылю.
186. Разнавіднасці навуковага стылю і яго жанры. Асаблівасці стылю навуковага выкладу.
187. Моўныя асаблівасці навуковага стылю. Тэрмін як стылеўтваральная прымета навуковага стылю.
188. Выкарыстанне эмацыянальна-экспрэсіўных і вобразных сродкаў мовы і іх спецыфіка ў навуковым стылі.
189. Фразеалогія навуковага маўлення. Марфалагічныя асаблівасці стылю. Іменны характар навуковага стылю.
190. Сінтаксічныя асаблівасці навуковага стылю. Складаныя сказы і ўскладнёныя сінтаксічныя канструкцыі з разгорнутай і ўпарадкаванай сувяззю паміж асобнымі часткамі выказвання.
191. Асаблівасці стылю навукова-папулярнага выкладу. Выкарыстанне элементаў навуковага стылю ў іншых функцыянальных стылях.
192. Афіцыйна-справавы стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы, што абслугоўвае афіцыйна-справавыя адносіны паміж людзьмі, установамі, краінамі, паміж грамадзянамі і дзяржавай. Асноўная функцыя афіцыйна-справавога стылю.
193. Разнавіднасці афіцыйнага стылю і яго жанры. Асаблівасці афіцыйна-справавога выкладу.
194. Моўныя асаблівасці афіцыйна-справавога стылю. Наяўнасць спецыфічнай лексікі і фразеалогіі, характэрнай для афіцыйна-справавога стылю. Тэрміналогія, наменклатурныя найменні, складанаскарочаныя словы, абрэвіятуры.
195. Паняцце канцылярызма. Шырокае выкарыстанне канструкцый з аддзеяслоўнымі назоўнікамі, сказаў з адыменнымі прыназоўнікамі, складаных сказаў. Выкарыстанне элементаў афіцыйна-справавога стылю ў іншых функцыянальных стылях.
196. Гутарковы стыль (гутарковае маўленне) як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы.
197. Асноўная функцыя гутарковага стылю. Разнавіднасці гутарковага стылю. Адносіны да літаратурнай нормы. Умовы функцыявання гутарковага стылю.
198. Паравербальныя сродкі ў фармаванні гутарковага стылю: сітуацыя, абставіны, міміка, жэсты, рэакцыя суразмоўцаў, характар іх узаемаадносін.
199. Моўныя асаблівасці гутарковага стылю. Асаблівасці вымаўлення. Роля інтанацыі, фразавога націску, рытму, паўз у выказванні.
200. Шырокае выкарыстанне гутарковай і прастамоўнай лексікі, эмацыянальна-экспрэсіўнай і ацэначнай лексікі, фразеалагічных адзінак.
201. Марфалагічныя і словаўтваральныя асаблівасці гутарковага стылю.

- Актыўнае выкарыстанне выклічнікаў, часціц, займеннікаў, мадальных слоў, размоўных склонавых форм назоўнікаў, разнастайных дзеяслоўных форм.
202. Асаблівасці сінтаксісу гутарковага стылю. Выкарыстанне элементаў гутарковага маўлення ў іншых функцыянальных стылях.
203. Публіцыстычны стиль як разнавіднасць літаратурнага маўлення.
204. Асноўныя функцыі публіцыстычнага стылю.
205. Разнавіднасці публіцыстычнага стылю і яго жанры.
206. Канструктыўны прынцып публіцыстычнага стылю (спалучэнне стандарта і экспрэсіі, лагічнага і вобразнага, ацэначнага і доказага).
207. Моўныя асаблівасці публіцыстычнага стылю. Сацыяльная ацэначнасць моўных сродкаў. Дынамічнасць выяўленчых і стандартных сродкаў у публіцыстычным стылі.
208. Ужыванне слоў і выразаў, новых слоў, значэнняў і словазлучэнняў, своеасаблівых метафар у публіцыстычным стылі.
209. Сродкі выражэння экспрэсіі і вобразнасці ў публіцыстычным стылі.
210. Стылістыка газетных жанраў як частка функцыянальнай стылістыкі.
211. Паняцце аб стылістыцы газетных жанраў, спецыфіка гэтай дысцыпліны.
212. Спецыфіка мовы і стылю газетных жанраў (інфармацыйная заметка, справаздача, інтэрв'ю, рэпартаж, карэспандэнцыя, артыкул, нарыс, фельетон, памфлет, рэцэнзія, агляд, эсэ).
213. Праява вобраза аўтара і яго маўленчае ўвасабленне ў жанрах. Выкарыстанне розных відаў чужога маўлення. Суадносіны розных пластоў стылістычна афарбаванай лексікі ў жанрах.
214. Месца публіцыстычнага стылю ў сістэме іншых функцыянальных стыляў. Уплыў іншых функцыянальных стыляў на публіцыстычны стиль. Станоўчыя і адмоўныя бакі гэтага ўплыву.
215. Роля публіцыстыкі ў фармаванні стылістычных густаў і ў станаўленні моўнай нормы.
216. Тэлевізійнае маўленне і радыёмаўленне. Іх месца ў сістэме стыляў. Лінгвістычная спецыфіка, жанры і формы тэлевізійнага і радыёмаўлення.
217. Віды і жанры рэкламы. Іх месца ў сістэме функцыянальных стыляў. Стылістычныя і кампазіцыйныя асаблівасці рэкламы. Аб'екты рэкламы і тэкст.
218. Літаратурная мова і мова мастацкай літаратуры. Літаратурна-мастацкі стиль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнага маўлення.
219. Асноўныя функцыі літаратурна-мастацкага стылю. Вобразнае адлюстраванне рэчаіснасці – важнейшы прынцып літаратурна-мастацкага стылю.
220. Жанры мастацкай літаратуры і іх стылістычныя асаблівасці.
221. Індывідуальна-аўтарскі стиль. Адзінства камунікатыўнай і эстэтычнай функцый мовы мастацкай літаратуры.
222. Выкарыстанне маўленчых сродкаў і іх арганізацыя ў мастацкай літаратуры.
223. Вобраз аўтара і вобраз апавядальніка і іх маўленчыя формы адлюстравання ў стылі мастацкага твора.

224. Тыпы апавядання ў мастацкім творы. Нормы літаратурнай мовы і праблемы нормы ў мастацкай літаратуры.
225. Адносіны мовы мастацкай літаратуры да сістэмы функцыянальных стыляў сучаснай літаратурнай мовы.
226. Паняцце аб тэксце. Канстытутыўныя прыметы тэксту. Суадносіны “мова – маўленне – тэкст”.
227. Структура тэксту. Асноўныя адзінкі тэксту. Складанае сінтаксічнае цэлае (празаічная страфа) і абзац як найменшыя адзінкі тэксту. Іх суадносіны. Фрагмент і іншыя буйныя адзінкі тэксту (раздзел, частка, глава і інш.).
228. Тыпы тэкстаў, звязаныя з пазіцыяй вытворцы маўлення: маўленне ад 1-й асобы, маўленне ад 2-й асобы, маўленне ад 3-й асобы.
229. Вобраз аўтара і вобраз апавядальніка як найважнейшая праблема стылістыкі мастацкага і публіцыстычнага тэксту. Структура катэгорыі аўтара публіцыстычнага тэксту.
230. Функцыянальна-сэнсавыя тыпы маўлення: апісанне, апавяданне і разважанне.
231. Архітэктанічная функцыя моўных адзінак у мастацкім і публіцыстычным тэксце. Ключавыя словы, моўны лейтматыў, архітэктанічны паўтор.
232. Стылістычныя функцыі чужога маўлення ў розных відах тэкстаў.
233. Простая мова. Ускосная мова. Няўласна-простая мова. Маналог. Дыялог. Полілог.
234. Стылістычныя асаблівасці жанравых форм маўлення.

МОДУЛЬ II “МОВА І СТЫЛЬ СРОДКАЎ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ (РУСКАМОЎНЫЯ ТЭКСТЫ СМК)”

1. Природа и сущность языка. Язык и мышление. Язык и речь.
2. Понятие о современном русском литературном языке. Русский язык как форма выражения национальной культуры и национального самосознания русского народа.
3. Многофункциональность русского языка: русский язык – национальный язык русского народа; русский язык как средство межнационального общения народов России и стран СНГ; русский язык в современном мире.
4. Взаимодействие русского и других национальных языков. Понятие о современном русском языке.
5. Русский литературный язык – нормированная форма национального языка. Две разновидности русского литературного языка: книжная речь и разговорная речь.
6. Понятие языковой нормы. Норма в фонетике, орфоэпии, лексике, фразеологии, словообразовании, грамматике, орфографии и пунктуации.
7. Отличие литературного языка от диалектов, жаргонов, просторечия. Кодификация норм литературного языка. Вариантность норм языка.
8. Русский литературный язык и язык художественной литературы. Русский литературный язык и язык СМИ.
9. Понятие о фонетике. Основные фонетические единицы: фраза, речевой

такт, фонетическое слово, слог, ударение, интонация.

10. Звук и его характеристика. Согласные и гласные звуки.

11. Фонология. Звуки русского языка в фонологическом аспекте. Понятие о фонеме.

12. Позиционные чередования согласных и гласных. Фонетическая транскрипция.

13. Фонетика и фоника. Эстетическая роль звуков речи и других фонетических средств языка. Значение звуковой организации речи.

14. Орфоэпия и её значение. Русское литературное произношение в его историческом развитии.

15. Нормы современного литературного произношения. Особенности произношения гласных, согласных звуков и их сочетаний, аббревиатур.

16. Произношение некоторых грамматических форм. Произношение заимствованных слов.

17. Активные процессы в области ударения. Колебания в пределах нормы. Основные тенденции развития современного литературного произношения.

18. Стили произношения. Орфоэпические словари: «Орфоэпический словарь русского языка. Произношение, ударение, грамматические формы» под ред. Р. И. Аванесова; «Словарь ударений русского языка» Ф. Л. Агеенко, М. В. Зарвы.

19. Понятие о графике. Алфавит. Обозначение гласных и согласных звуков на письме. Обозначение мягкости согласных. Слоговой принцип русской графики.

20. Понятие об орфографии. Морфологический принцип русской орфографии. Фонетический принцип.

21. Традиционные и дифференцирующие написания в русской орфографии. Слитные, отдельные и дефисные написания.

22. Орфография собственных имен. Правила переноса слов. Проблемы орфографии на современном этапе.

23. Понятие о лексике и лексикологии. Лексикология как учение о лексической системе современного русского языка.

24. Понятие о семантике и семасиологии.

25. Слово как основная номинативная единица языка. Лексическое значение слова. Основные типы лексического значения слова.

26. Оценочные свойства слов. Отражение процессов, происходящих в обществе, в лексике языка.

27. Полисемия (многозначность слова). Слова однозначные и многозначные. Прямое и переносное значение слова. Типы переносных значений слов. Тропы и их виды.

28. Метафора как вид полисемии. Классификация метафор (по характеру сходства, по образованию, по стилистической характеристике).

29. Метонимия как вид полисемии. Классификация метонимий (по типам смежности, по стилистической характеристике и т.д.).

30. Синекдоха как вид полисемии. Классификация синекдох (с точки зрения стилистической характеристики, с точки зрения образования, по степени

распространённости и т. д.).

31. Узуальное и окказиональное значение слова. Функционально-стилистическая роль полисемии в художественном произведении и в публицистике. Ошибочное употребление слов в переносном значении.

32. Отражение полисемии в толковых словарях. Толковые словари как характеристика системных связей слов.

33. Омонимия и омонимы. Понятие об омонимах и омонимии. Пути возникновения омонимов. Классификация омонимов. Омонимия и многозначность. Функционально-стилистическая роль омонимии. «Словарь омонимов русского языка» О. С. Ахмановой.

34. Паронимия и паронимы. Понятие о паронимах и паронимии. Отношение паронимов к омонимам. Парономазия. Стилистические функции слов-паронимов.

35. Словарь-справочник «Трудные случаи употребления однокоренных слов русского языка» Ю. Бельчикова и М. Панюшевой; «Словарь паронимов русского языка» Н. П. Колесникова; «Словарь трудностей русского языка» Д. Э. Розенталя и М. А. Теленковой; «Словарь паронимов русского языка» С. В. Вишняковой.

36. Синонимия и синонимы. Понятие о синонимах и синонимии.

37. Структура синонимического ряда в русском языке. Возникновение синонимов. Синонимия и полисемия. Типы синонимов.

38. Функционально-стилистическая роль синонимов; приемы использования синонимов в художественных и публицистических текстах.

39. Синонимы общеязыковые и окказиональные. Словари: «Словарь синонимов русского языка» З. Е. Александровой; «Краткий словарь синонимов русского языка» В. Н. Ключевой; «Словарь синонимов русского языка» в двух томах АН СССР под ред. А. П. Евгеньевой; однотомный «Словарь синонимов русского языка» АН СССР под ред. А. П. Евгеньевой; «Словарь фразеологических синонимов русского языка» под ред. В. Н. Жукова.

40. Антонимия и антонимы. Понятие о лексических антонимах. Антонимия и полисемия.

41. Антонимы общеязыковые и окказиональные, их стилистические функции. Словари: «Антонимы языка» Л. А. Введенской; «Словарь антонимов русского языка» Н. П. Колесникова под ред. Н. М. Шанского; «Словарь антонимов русского языка» М. Р. Львова.

42. Стили современного русского языка. Понятие о стилевом расслоении лексики и ее экспрессивно-стилистической характеристике.

43. Стилистически нейтральная лексика (межстилевая). Книжная лексика, ее виды. Признаки книжной лексики.

44. Лексика разговорно-бытовая, ее виды. Признаки разговорно-бытовой лексики. Отражение функционально-стилевой и экспрессивно-стилистической характеристики слов в толковых словарях.

45. Использование лексики устно-разговорной речи и лексики книжно-письменной речи.

46. Ошибки в употреблении разных разрядов лексики устной и письменной речи.
47. Лексика общеупотребительная и лексика ограниченного употребления.
48. Диалектная лексика, ее типы. Диалектная лексика и литературный язык. Диалектные (областные) словари: «Словарь русских народных говоров» АН СССР под ред. Ф. П. Филина (изд. с 1965 г.).
49. Специальная (профессионально-терминологическая) лексика, ее разновидности.
50. Специальная лексика в лексической системе русского языка (узкоспециальные и общепонятные термины).
51. Использование специальной лексики в ее терминологических значениях в неспециальных текстах (художественных и публицистических).
52. Отражение специальной лексики в толковых словарях. Терминологические словари: «Словарь лингвистических терминов» О. С. Ахмановой; «Справочник журналиста» Н. Т. Богданова, В. А. Вяземского; «Словарь книговедческих терминов» Е. Н. Шамурина. Энциклопедические словари: «Литературный энциклопедический словарь» под ред. В. Н. Кожевникова и П. А. Николаева.
53. Жаргонная лексика. Классификация жаргонной лексики (профессиональный жаргон, арготическая лексика и др.).
54. Причины возникновения жаргонизмов. Отражение жаргонной лексики в словарях. Жаргонная лексика как источник пополнения общенародных эмоционально-оценочных средств языка.
55. Использование жаргонной лексики в художественной литературе и в публицистике (как специальный прием и как асистемное явление).
56. Понятие об активном и пассивном составе лексики.
57. Устаревшие слова. Историзмы. Архаизмы.
58. Типы архаизмов: лексико-фонетические, лексико-словообразовательные, собственно-лексические, семантические, грамматические. Использование устаревших слов в современных текстах. Немотивированное использование архаизмов.
59. Новые слова (неологизмы), их типы и стилистические функции. Неологизмы в публицистическом стиле. Окказиональные слова.
60. Отражение новой лексики в современных толковых словарях. Специальные словари: «Словарь новых слов и значений» под ред. Н. З. Котеловой и Ю. С. Сорокина, «Краткий словарь современных понятий и терминов» под ред. В. А. Макаренко.
61. Основные пути формирования русской лексики. Исконно русская лексика: индоевропеизмы, общеславянизмы, восточнославянизмы и собственно русизмы).
62. Заимствованная лексика. Пути возникновения заимствованной лексики в русском языке. Заимствования из славянских языков.
63. Понятие о старославянском языке и старославянизмах. Старославянизмы в русском языке. Признаки старославянизмов (фонетические, словообразовательные, семантические). Функции старославянизмов

- (семантические, стилевые и стилистические) в современном русском языке.
64. Заимствования из неславянских языков. Заимствования из финно-угорских языков. Тюркизмы (время заимствований, тематические группы, признаки тюркизмов). Грецизмы (периоды и пути заимствований, тематические группы и признаки греческих заимствований). Латинизмы (периоды и пути заимствований, тематические группы и признаки латинских заимствований).
65. Заимствования из европейских языков – немецкого, французского, английского, голландского, итальянского, испанского (периоды и пути заимствований, тематические группы и признаки заимствований из европейских языков).
66. Освоение заимствованных слов (фонетическое, графическое, грамматическое, семантическое). Лексические кальки. Экзотизмы и варваризмы.
67. Функционально-стилистическая роль иноязычных слов в лексико-семантической системе. Проблема иноязычных слов и пуризм. Русские слова в других языках. Использование заимствованных слов в публицистических текстах
68. Этимологические словари: «Краткий этимологический словарь русского языка» Н. М. Шанского, В. В. Иванова, Т. В. Шанской (под ред. С. Г. Бархударова); «Этимологический словарь русского языка» М. Фасмера; «Этимологический словарь русского языка» Г. П. Цыганенко; «Этимологический словарь русского языка» под ред. Н. М. Шанского.
69. Словари иностранных слов: «Словарь иностранных слов» под ред. И. В. Лехина, С. М. Локшиной и др.; «Толковый словарь иноязычных слов» Л. П. Крысина; «Словарь иностранных выражений и слов, употребляющихся в русском языке без перевода» Л. М. Бабкина и В. В. Шендецова; «Словарь латинских крылатых слов» Л. Т. Бабичева.
70. Понятие о фразеологии русского языка. Фразеологизм как основная единица фразеологической системы.
71. Типы фразеологизмов по степени семантической слитности и мотивированности значения: фразеологические сращения, фразеологические единства, фразеологические сочетания.
72. Крылатые слова, пословицы, поговорки.
73. Фразеологизмы современного русского языка с точки зрения происхождения: исконные и заимствованные. Русские фразеологизмы в других языках мира.
74. Функционально-стилистическое расслоение фразеологизмов, их эмоционально-экспрессивная окраска. Межстилевые (стилистически нейтральные) фразеологизмы.
75. Разговорные фразеологизмы, их стилистические свойства. Книжные фразеологизмы, их стилистические признаки.
76. Синонимия фразеологизмов. Антонимия фразеологизмов. Многозначность фразеологизмов. Основные приемы использования фразеологизмов в художественной литературе и в публицистике.

77. Фразеологические словари: «Фразеологический словарь русского языка» под ред. А. И. Молоткова; «Краткий фразеологический словарь русского языка» В. И. Зими́на; «Словарь-справочник по русской фразеологии» Р. И. Яранцева; «Словарь фразеологических синонимов русского языка» под ред. В. П. Жукова.
78. Фразеологические справочники: «Крылатые слова» С. В. Максимова; «Крылатые слова» Н. С. Ашукина, М. Г. Ашукиной.
79. Словообразование как особый раздел науки о языке. Связь словообразования с лексикологией и морфологией.
80. Словообразовательная система русского языка.
81. Морфемика как наука о значимых частях (морфемах) слов и словоформ. Морфемы, виды морфем. Морфемы корневые и аффиксальные (префиксы, суффиксы, постфиксы, интерфиксы, флексии). Аффиксы внешне выраженные и нулевые.
82. Исторические изменения в морфологическом составе слова (опрошение, переразложение, усложнение).
83. Многозначность, омонимия и синонимия морфем. Основа. Основы непроеводные и производные. Производящая основа. Свободная и связанная основа.
84. Роль аффиксов в словообразовании и формообразовании. Морфемный анализ слова.
85. Основные способы русского словообразования: морфологический, морфолого-синтаксический, лексико-синтаксический, лексико-семантический. Ведущее положение морфологического (аффиксального) способа словообразования.
86. Понятие словообразовательного типа. Продуктивные способы в словообразовании разных частей речи. Словообразовательный анализ слова.
87. Узуальное и окказиональное словообразование. Нормы в словообразовании. Стилистические ресурсы словообразования.
88. Словообразовательные и морфемные словари.
89. Грамматика как учение о грамматическом строе языка. Предмет морфологии.
90. Понятие о грамматическом значении, грамматической категории и грамматической форме.
91. Способы выражения грамматических значений в русском языке. Взаимодействие лексических и грамматических значений в слове.
92. Словоизменятельные и несловоизменятельные морфологические категории.
93. Части речи как основные лексико-грамматические разряды слов. Принципы классификации частей речи.
94. Знаменательные слова. Служебные слова (частицы речи). Модальные слова. Междометия и звукоподражательные слова. Переход слов одной части речи в другую.
95. Имя существительное. Общая характеристика.
96. Лексико-грамматические разряды имен существительных:

(одушевленные и неодушевленные; собственные и нарицательные, конкретные и абстрактные; вещественные и собирательные; сингулятивы).

97. Варианты в проявлении одушевлённости / неодушевлённости существительных. Одушевлённость / неодушевлённость и многозначность слова.

98. Морфологические разряды имен существительных.

99. Категория рода. Принципы распределения существительных по родам. Слова общего рода. Род существительных с суффиксами субъективной оценки. Род несклоняемых нарицательных и собственных имен существительных. Род сложносокращенных слов. Колебания в роде имен существительных.

100. Стилистическое использование категории рода. «Словарь сокращений русского языка» под ред. Д. И. Алексеева.

101. Категория числа. Способы и средства выражения категории числа. Имена существительные, имеющие форму только единственного числа. Имена существительные, имеющие только форму множественного числа.

102. Переносное употребление форм числа имен существительных. Использование категории числа в текстах.

103. Категория падежа. Система падежей русского имени существительного. Основные значения падежных форм. Способы и средства выражения падежных значений.

104. Склонение имен существительных. Варианты падежных окончаний в каждом типе склонения. Разносклоняемые и несклоняемые существительные. Основные типы ударения при склонении имен существительных.

105. Словообразование имен существительных. Правописание окончаний и суффиксов существительных.

106. Имя прилагательное. Общая характеристика.

107. Лексико-грамматические разряды имен прилагательных. Полные и краткие формы прилагательных. Образование краткой формы.

108. Стилистические и смысловые различия между полной и краткой формой. Степени сравнения имен прилагательных.

109. Стилистическая окраска и употребление степеней сравнения прилагательных. Ошибки в образовании и употреблении форм степеней сравнения.

110. Формы субъективной оценки качества. Склонение имен прилагательных. Неизменяемые прилагательные.

111. Словообразование имен прилагательных. Переход прилагательных в другие части речи. Правописание окончаний и суффиксов прилагательных.

112. Употребление лексико-грамматических разрядов прилагательных в современных текстах.

113. Имя числительное. Общая характеристика. Морфологические категории числительных.

114. Вопрос о грамматической природе слов типа «первый», «второй», «миллион», «тысяча», «много», «мало», «столько», «несколько».

115. Числительные количественные, их морфологические и синтаксические

особенности.

116. Сочетаемость числительных с существительными. Употребление количественных и собирательных числительных.

117. Склонение числительных.

118. Правописание числительных.

119. Местоимение. Общая характеристика.

120. Разряды местоимений по значению и по соотношению с другими частями речи.

121. Грамматические особенности разных разрядов местоимений.

122. Стилистическое использование местоимений в художественных и публицистических текстах.

123. Синонимия внутри отдельных разрядов местоимений.

124. Правописание местоимений.

125. Глагол. Общая характеристика. Инфинитив. Основы глагола. Спрягаемые и неспрягаемые формы глагола.

126. Продуктивные и непродуктивные группы глаголов. Глаголы движения.

127. Категория вида. Значение видов. Грамматическое различие видов. Образование видовых пар.

128. Непарные глаголы (одновидовые и двувидовые). Особенности употребления видов глагола в художественных и публицистических текстах.

129. Категория залога. Глаголы переходные и непереходные. Образование залоговых форм. Типы залогов. Особенности употребления залогов. Синонимия залоговых форм.

130. Категория наклонения. Образование и основные значения наклонения. Синонимия наклонений.

131. Категория времени. Образование и основные значения форм времени. Синонимия видо-временных форм глагола.

132. Категория лица. Образование личных форм. Особенности спряжения глаголов.

133. Изобилующие и недостаточные глаголы. Употребление форм лица. Безличные глаголы. Особенности употребления форм лица.

134. Словообразование глаголов. Правописание глаголов.

135. Причастие. Образование причастий. Значение и употребление причастий.

136. Переход причастий в другие части речи. Правописание окончаний и суффиксов причастий.

137. Деепричастие. Образование деепричастий. Значение и употребление форм деепричастий.

138. Переход деепричастий в другие части речи.

139. Наречие. Общая характеристика. Разряды наречий по значению. Образование и употребление степени сравнения наречий. Степени качества.

140. Образование наречий. Правописание наречий. Переход наречий в другие части речи. Использование наречий в текстах.

141. Категория состояния. Вопрос о выделении слов категории состояния в отдельную часть речи.

142. Морфологические и синтаксические признаки слов категории состояния. Употребление категории состояния в современных текстах.
143. Служебные слова (частицы речи). Предлоги, их классификация по образованию и строению. Классификация предлогов по значению. Синонимия предлогов.
144. Стилистическая характеристика предлогов. Правописание предлогов.
145. Союзы, их разряды по синтаксической функции и по значению. Разряды союзов по строению. Стилистическая характеристика союзов. Правописание союзов.
146. Частицы, их разряды по значению и по образованию. Стилистическая характеристика частиц. Правописание частиц.
147. Модальные слова. Разряды модальных слов по значению и происхождению. Функции модальных слов.
148. Междометия. Значение и функции междометий. Разряды междометий по их значению. Звукоподражательные слова. Использование междометий и звукоподражательных слов.
149. Предмет синтаксиса. Основные синтаксические единицы языка: словоформа, словосочетание, предложение, сложное синтаксическое целое.
150. Синтаксические связи слов и синтаксические отношения. Средства выражения синтаксических связей.
151. Словосочетание как грамматически оформленное соединение соотносимых по смыслу слов. Отношение словосочетания к слову и предложению.
152. Типы словосочетаний по структуре и значению. Понятие стержневого слова и зависимого компонента словосочетания. Свободные синтаксические словосочетания, их отличие от синтаксически несвободных сочетаний.
153. Парадигма словосочетания. Простые и сложные словосочетания.
154. Виды подчинительной связи в словосочетаниях. Согласование (полное и неполное). Управление (сильное и слабое). Примыкание.
155. Понятие предложения. Предложение как предикативная единица. Категория модальности.
156. Категория синтаксического лица. Категория синтаксического времени. Понятие структурной схемы и парадигмы предложения.
157. Типы простых предложений по цели высказывания: повествовательные, вопросительные, побудительные.
158. Типы предложений по характеру выражаемого в них отношения к действительности: предложения утвердительные и отрицательные.
159. Типы простых предложений по структуре. Двусоставные и односоставные предложения. Нераспространённые и распространённые предложения.
160. Полные и неполные предложения. Интонация простого предложения. Виды интонации. Грамматическая роль интонации.
161. Система членов предложений в современном русском языке.
162. Главные члены предложения. Подлежащее и сказуемое – предикативная основа предложения.

163. Координация как тип синтаксической связи между главными членами предложения. Подлежащее и способы его выражения.
164. Сказуемое и способы его выражения. Типы сказуемых. Глагольное сказуемое простое, осложненное, составное и сложное. Виды связок в именном сказуемом. Способы выражения при связочной части.
165. Координация подлежащего и сказуемого. Тире между подлежащим и сказуемым.
166. Второстепенные члены предложения. Определение. Определение согласованное и несогласованное. Приложение, его виды. Способы выражения определений и приложений.
167. Дополнение. Дополнение прямое, косвенное, предложное и беспредложное. Способы выражения дополнений.
168. Обстоятельства. Классификация обстоятельств по значению. Способы выражения обстоятельств.
169. Понятие детерминирующих членов предложения.
170. Односоставные предложения. Понятие об односоставных предложениях. Типы односоставных предложений.
171. Сказуемые односоставные предложения (определенно-личные, неопределенно-личные, обобщенно-личные, безличные и инфинитивные).
172. Подлежащие односоставные предложения (номинативные предложения, их разновидности).
173. Конструкции, по форме совпадающие с номинативными предложениями. Слова-предложения. Использование односоставных предложений в художественных и публицистических текстах.
174. Неполные предложения. Типы неполных предложений. Эллиптические предложения. Использование неполных предложений в речи. Знаки препинания в неполных предложениях.
175. Порядок слов в предложении. Актуальное членение предложения. Тема и рема как компоненты актуального членения предложения.
176. Основные средства актуального членения предложения. Соотношение синтаксического и актуального членения предложения.
177. Порядок слов стилистически нейтральный и стилистически значимый. Стилистическое использование порядка слов в контексте.
178. Предложения с однородными членами. Понятие об однородности членов предложения.
179. Признаки однородности: единство синтаксической функции, соотнесенность с одним и тем же словом, сочинительные отношения, интонация.
180. Однородные подлежащие и сказуемые. Однородные второстепенные члены.
181. Союзы при однородных членах: соединительные, противительные, разделительные и сопоставительные.
182. Смысловые оттенки сочинительных союзов. Предлоги при однородных членах.
183. Обобщающее слово или словосочетание при однородных членах.

184. Стилистические функции однородных членов предложения. Пунктуация при однородных членах.
185. Предложения с обособленными оборотами. Понятие об обособлении. Общие синтаксические условия обособления второстепенных членов.
186. Обособление определения, приложения, обстоятельства. Обособление уточняющих и пояснительных членов предложения.
187. Деепричастные обороты. Обороты с причастиями и прилагательными.
188. Обороты с существительными, с инфинитивом, наречием, со спрягаемой формой глагола.
189. Стилистические функции обособленных оборотов. Пунктуация в предложениях с обособленными членами.
190. Присоединительные конструкции. Понятие о присоединении. Типы присоединительных конструкций, их функции.
191. Использование присоединительных конструкций в художественных и публицистических текстах. Знаки препинания в предложениях с присоединительными конструкциями.
192. Вводные слова, вводные словосочетания и предложения. Типы вводных слов по значению.
193. Вставные конструкции. Функции вводных и вставных конструкций в предложении. Использование вводных конструкций как средства модальности в текстах.
194. Пунктуация при вводных и вставных конструкциях.
195. Обращение. Функции обращения в предложении. Знаки препинания при обращении.
196. Понятие о сложном предложении. Отличие сложного предложения от простого. Средства связи частей сложного предложения.
197. Типология сложного предложения. Союзные и бессоюзные предложения. Сочинение и подчинение как основные виды синтаксической связи предикативных частей в составе сложного предложения.
198. Сложносочиненные предложения. Понятие о сложносочиненном предложении. Отличие сложного предложения от простого.
199. Признаки сложносочиненного предложения: количество предикативных частей, лексико-рамматическое единство, интонационное единство.
200. Средства связи предикативных частей в сложносочиненном предложении. Типология сложносочиненных предложений.
201. Сложносочиненные предложения с соединительными, противительными, разделительными, присоединительными, пояснительными и сопоставительными отношениями.
202. Значение и употребление сочинительных союзов в сложносочинённом предложении. Пунктуация в сложносочиненном предложении.
203. Сложноподчиненные предложения. Понятие о сложноподчиненном предложении. Средства связи предикативных частей в сложноподчиненном предложении.
204. Общая характеристика и принципы классификации сложноподчиненных предложений. Одночленность (нерасчлененность) и двучленность

- (расчлененность) структуры сложноподчинённых предложений.
205. Нерасчлененные сложноподчиненные предложения: присубстантивно-определительные, изъяснительно-объектные, компаративные, местоименно-соотносительные.
206. Расчлененные сложноподчиненные предложения: условия, причины, цели, уступительные, следствия, места, времени, сравнительные.
207. Усложнённые сложноподчиненные предложения. Параллельное подчинение, соподчинение, последовательное подчинение (включение).
208. Знаки препинания в сложноподчинённом предложении.
209. Бессоюзные сложные предложения. Общее понятие о бессоюзном сложном предложении. Средства связи частей в бессоюзных предложениях.
210. Типы бессоюзных сложных предложений: перечислительные, сопоставительные, объяснительные, обусловленные.
211. Пунктуация в бессоюзном предложении.
212. Многочленное сложное предложение. Многочленное сложносочиненное и многочленное бессоюзное сложное предложение.
213. Многочленное сложноподчиненное предложение. Многочленное сложное предложение с разными видами связи (предложение комбинированной структуры).
214. Пунктуация в предложениях комбинированной структуры.
215. Период как вид многочленного сложного предложения, его изобразительно-выразительные свойства.
216. Сложное синтаксическое целое. Понятие о сложном синтаксическом целом. Средства связи между отдельными предложениями в составе ССЦ.
217. Виды связи между отдельными предложениями ССЦ: цепная, параллельная, смешанная. Типы сложного синтаксического целого. Абзац и сложное синтаксическое целое.
218. ССЦ как структурный элемент композиции художественных и публицистических текстов.
219. Понятие о синтаксисе связной речи. Текст как высшая коммуникативная организация речи.
220. Чужая речь. Понятие о прямой, косвенной и несобственно прямой речи. Цитация и ее формы.
221. Диалогизация речи. Синтаксические особенности, изобразительно-выразительные свойства чужой речи. Знаки препинания при прямой речи и цитатах.
222. Понятие о пунктуации. Правила пунктуации. Влияние исторических изменений в синтаксической системе языка на пунктуацию.
223. Нерегламентированная пунктуация. Авторская пунктуация.
224. Эмотиконы, смайлики и другие паралингвистические средства в интернете.

VI. ПАТРАБАВАННІ ДА КУРСАВОЙ ПРАЦЫ

Курсавая праца павінна адпавядаць патрабаванням «Положения об организации подготовки и защиты курсовой работы, итоговой аттестации при освоении содержания образовательных программ высшего образования I

ступени в Белорусском государственном университете об организации подготовки и защиты курсовой работы, итоговой аттестации при освоении содержания образовательных программ высшего образования I ступени в Белорусском государственном университете».

Мэта курсавой працы – навучыць студэнтаў самастойна назіраць як за пэўнымі з’явамі, так і аналізаваць, тэарэтычна абагульняць адпаведны фактычны матэрыял, працаваць з навуковай літаратурай. Курсавая праца служыць праверкай умення выкарыстоўваць атрыманыя веды для вырашэння пэўнай навуковай задачы, выяўляе творчыя здольнасці студэнтаў.

Курсавая праца з’яўляецца самастойным навуковым даследаваннем тэкстаў масавай камунікацыі, у якім студэнт павінен прадэманстраваць тэарэтычныя веды, атрыманыя на факультэце журналістыкі падчас вывучэння як спецыяльных, так і агульнаадукацыйных дысцыплін. Акрамя таго, курсавая праца – адзін са шляхоў выпрацоўкі ў студэнтаў уменняў і навыкаў: вывучаць навуковую літаратуру, рабіць навуковыя назіранні, лагічна і паслядоўна выкладаць думкі ў пісьмовай форме, рабіць вывады і абагульненні, складаць спіс літаратуры, афармляць працу ў адпаведнасці з існуючымі стандартамі (правіламі і патрабаваннямі).

Курсавая праца павінна адпавядаць усім патрабаванням, якія прад’яўляюцца да навуковых тэкстаў. Падчас выканання курсавой працы студэнт павінен:

- ✓ абгрунтаваць актуальнасць, навізну і практычную значнасць праблемы ;
- ✓ дакладна вызначыць аб’ект і прадмет даследавання;
- ✓ прадэманстраваць валоданне паняццёвым апаратам;
- ✓ правесці аналіз тэкстаў ў аспекце заяўленай тэмы даследавання;
- ✓ рэалізаваць мэту і задачы даследавання, пастаўленыя ў пачатку работы;
- ✓ выявіць культуру навуковага выкладу тэарэтычнага і фактычнага матэрыялу;
- ✓ зрабіць вывады, падагульненні вынікаў даследавання.

Курсавая праца павінна быць вытрымана ў навуковым стылі, што мае на ўвазе наяўнасць спецыяльнай тэрміналагізаванай лексікі; мінімальную ступень праяўлення асобнага пачатку ў тэксце (абмежаванне выкарыстання эмацыянальна-ацэначнай лексікі, экспрэсіўнага сінтаксісу і інш.), лагічнасць выкладання. У працэсе работы неабходна карыстацца навуковай літаратурай і слоўнікамі.

Пры напісанні курсавой працы студэнт можа карыстацца вучэбна-метадычным дапаможнікам для студэнтаў факультэта журналістыкі (распрацоўшчыкі: Г. І. Басава, В. І. Дзесюкевіч, М. П. Цыбульская) 2009 года выдання. Пералік тэм курсавых прац змешчаны ў названым метадычным выданні. Дапаможнік размешчаны ў электроннай бібліятэцы Інстытута журналістыкі БДУ.

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЯНЕННІ
ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ ПА ВЫВУЧАЕМАЙ ВУЧЭБНАЙ
ДЫСЦЫПЛІНЕ
НА _____ / _____ НАВУЧАЛЬНЫ ГОД

№ п/п	Дапаўненні і змяненні	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры

Стылістыкі і літаратурнага рэдагавання (пратакол № ад _____ 201 __ г.)
(назва кафедры)

Загадчык кафедры

Доктар філалагічных навук прафесар _____ В. І. Іўчанкаў
(ступень, званне) (подпіс) (І.ІнБ.Прозвішча)

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дэкан факультэта

Кандыдат філалагічных навук дацэнт _____ С. В. Дубокік
(ступень, званне) (подпіс) (І.ІнБ.Прозвішча)